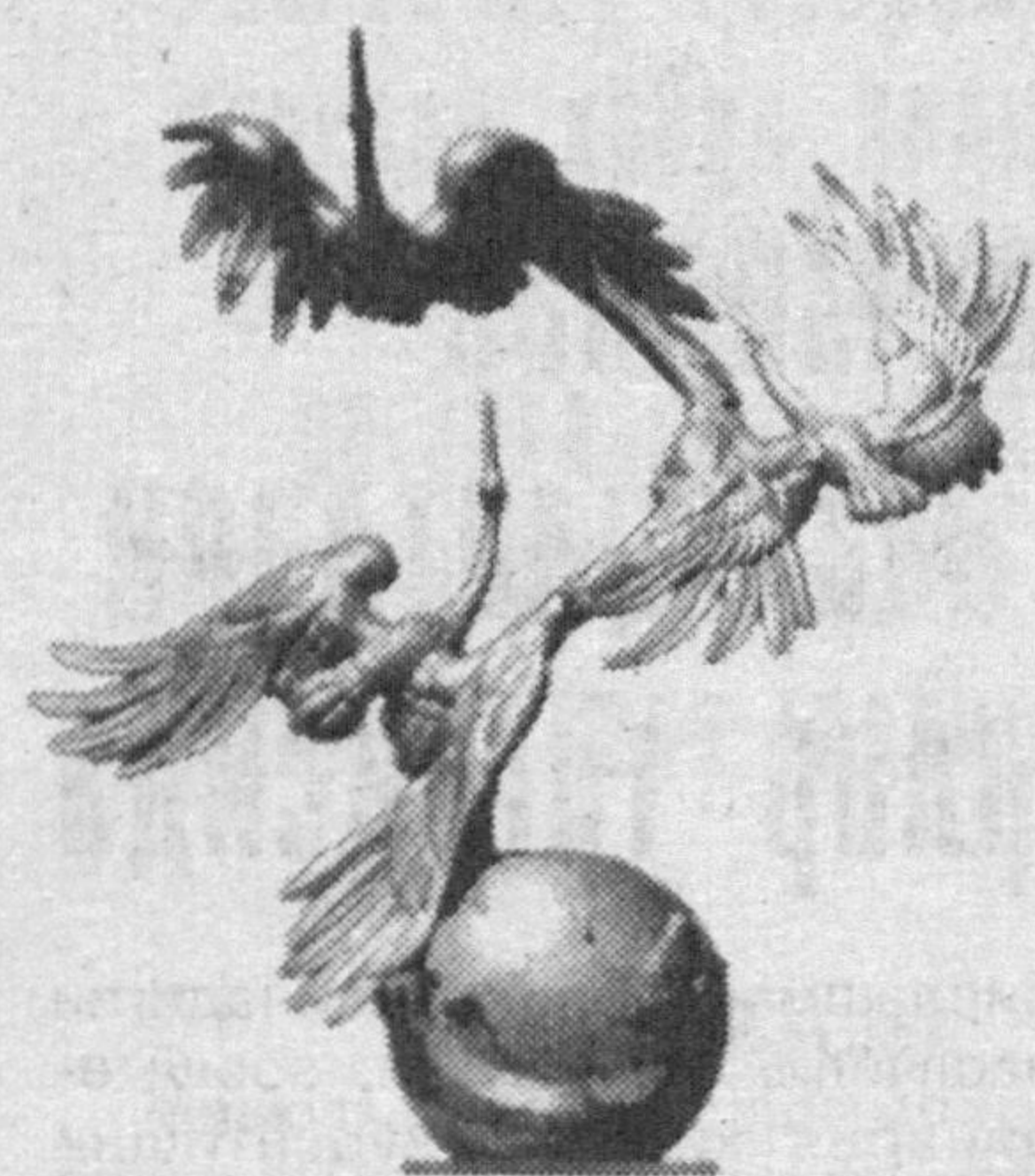

Ishonch

*Insonga naf
keltirish —
oliy baxt*

2008-yil 24-aprel

№ 52 (2465)

payshanba

Ijtimoiy-iqtisodiy gazeta * E-mail: ishonch-doverie@mail.ru * Gazeta 1991-yil 21-martdan chiqq boshlagan

Эртаклари маҳзун болалик 4

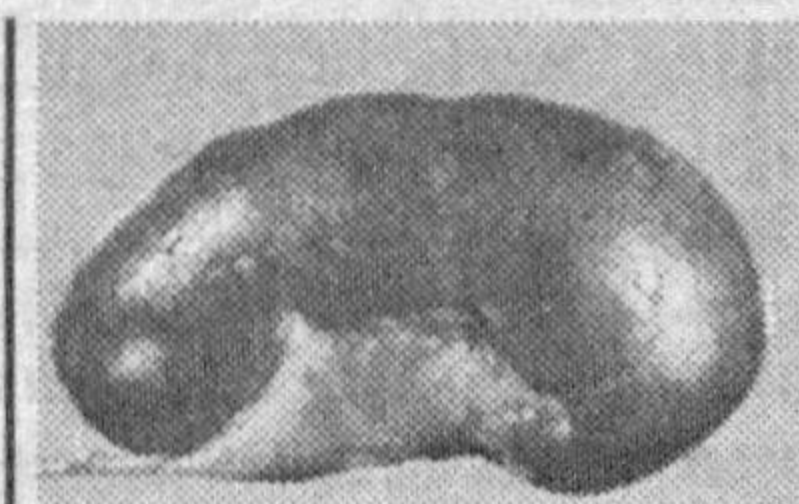
Кулгу —
кўнгил
завқи,
ақл
чархи

11

Капалак — руҳнинг ташрифи 13

15

Мудҳиш хато

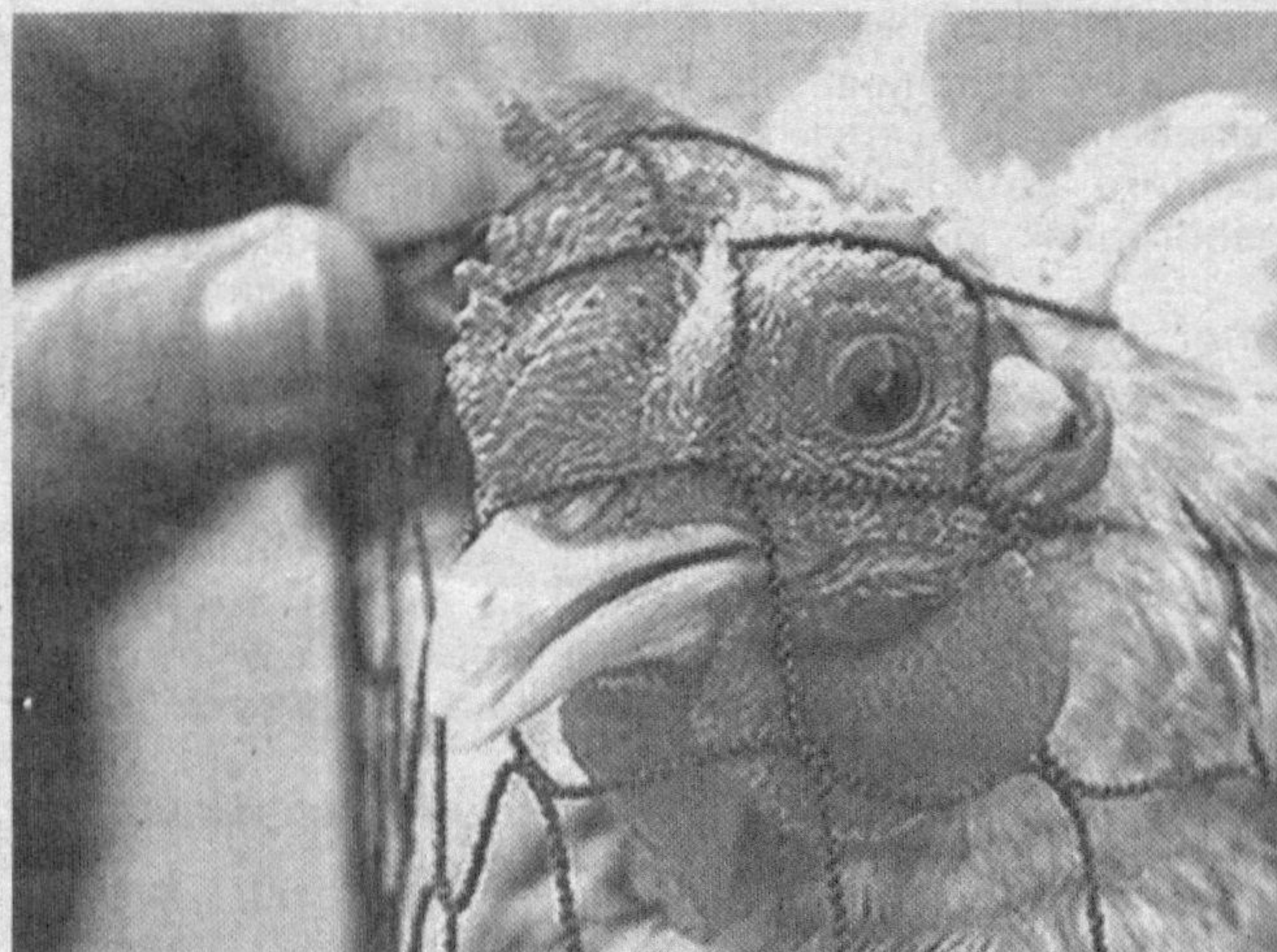
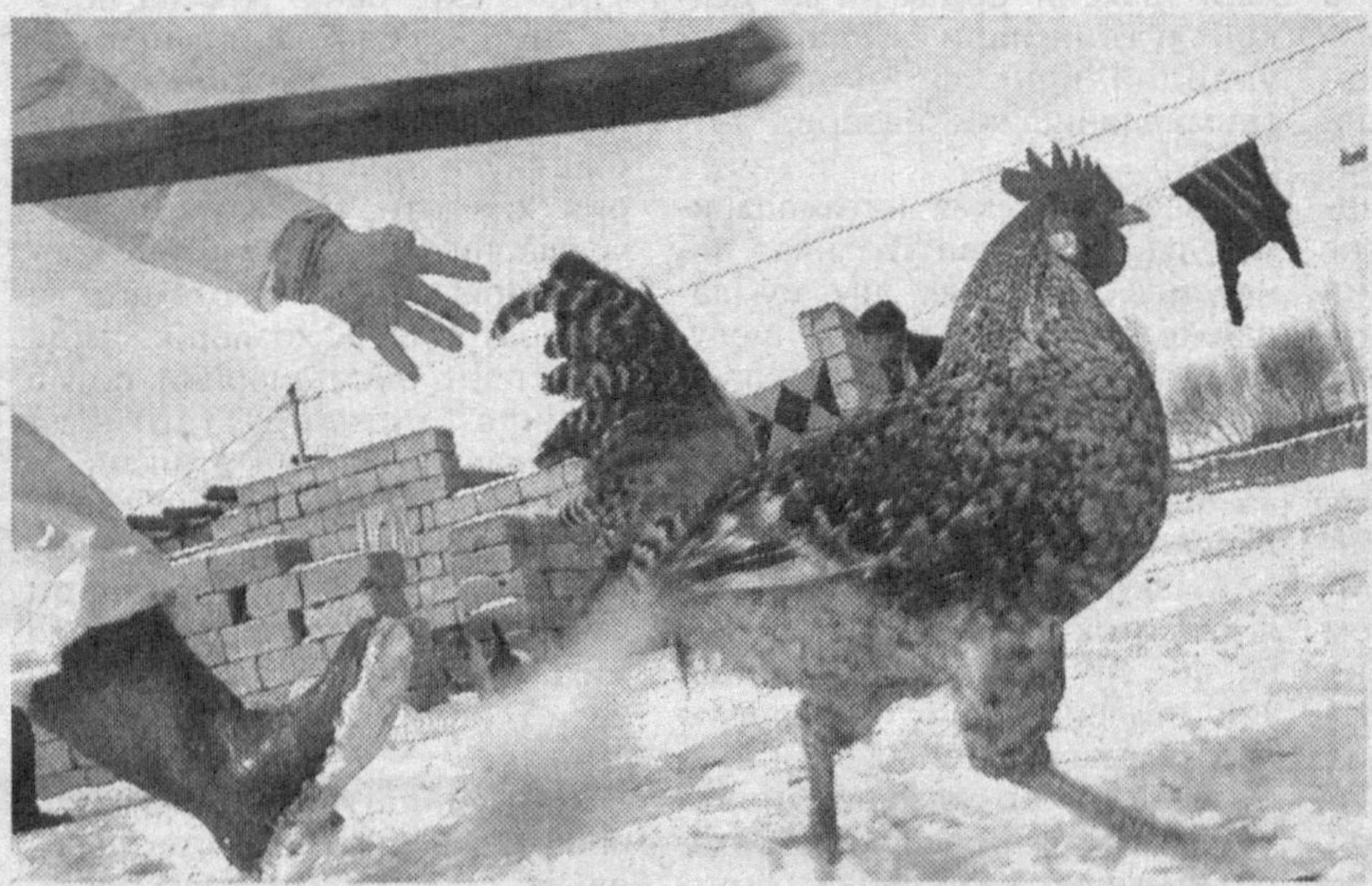
Ракурс

Сен ёлғиз эмассан, Дерсу...

Рус киночилари ишлаган «Дерсу Узала» филмида қаҳрамон айтидиган бир гап бор. У — Сибирда яшовчи маҳаллий халқ вакили, моҳир овчи, рус тилини чала-чулпа билладиган Дерсу буталар орасидаги шарпадан хавотирланиб милтиқ ўқталган капитанга қарата шундай дейди: «Капитан, отма, меники одам!». Ўзбекистон телевидениесида берилган рекламаларни кўрсам, Дерсу эсимга тушади. Биттаси «Оёқларим чарчади, ўтирсам мумкинми?» деса, иккинчиси «Шамоллашдан самарали восита» деб чала гапирса, мен нима қилай?! Иккала гап ҳам ўзбекча эмас. Ўзбек «Чарчадим, ўтирсам майлими?» ёки «Шамоллашдан асровчи самарали восита» дейди. Роликларнинг русчадан таржима эканлигини ҳисобга олсак, ҳамма гап таржимоннинг савияси пастлигига бориб тақалади.

Илгари «Ўзбекфилм»да дубляж қилинган филмлар жуда машҳур бўлган. Ҳаммамиз Евгений Леонов яратган образларга Воҳид Қодиров, Георгий Виночкига Диас Раҳматов, Владимир Этушникига Ёкуб Аҳмедов маромига етказиб овоз беришига ўрганиб қолганмиз. Бунда ҳурматли актёрларимиз ва режиссёрларнинг маҳорати, қолаверса, таржиманинг пиш-пухталиги муҳим аҳамиятга эга. Бугунги кунда ўзбек тилига ўтирилаётган филмлар ҳақида бундай дейиш қийин. Биргина мисол: бир киши уйда ўтирибди. Эшик тақиллаб қолди. Уни очишга бораркан, у «кетаяпман» дейди. Аслида «бора-япман» дейиши керак. Кетиш билан боришнинг фарқи бор. Майли, бугунги филмлар — алоҳида мавзу. Айтмоқчи бўлганимиз шуки, реклама роликларини ўзбек тилига таржима қилаётганда ҳам миллий ғоя позициясидан туриб ёндашмоқ даркор.

Ҳасан КАРВОНЛИ

Ўта хавфли касаллик

5-бет

Парранда
гриппи
Ўзбекистонда
кузатилмаган.
Лекин
эҳтиёт бўлган
маъқул.

Газетамизни ўқиб боринг

«Икковлон банди Обиддинни юкхонадан чиқариб, уват устига ётқиизишди. Сўнгра «бўлхо-бўл» билан яқин атрофдаги қовжирок ёнтоқлардан ғарам жамлашга эришдилар. Бир ожиз тирик жон бўлса, мақсадни ўз кўзи билан кузатиб турибди:

— Ҳой, мусулмонлар, мени нима қилмоқчисизлар?! Айбим нима, Азиз? Ҳеч бўлмаса Худодан кўрқин!.. Шериклар бу ноаларни гўё эшитишмасди. Сукут сақлашганча, ҳар ёнга шошишиб, анчагина қовжирок ўланларни тўплаб олишди. Кейин, елим идишдаги бензиннинг бирини ғарам устига, иккинчисини эса оёқ-қўли тушовли Обиддиннинг бошидан товонига сингдириб сепиб чиқишди. Кўз-кўзга тушмаслиги учун Азиз ёқилгани тосқари қараб, тирик жон устига оқизарди: «Қани, олдиқ». Кераксиз юк каби у ғарам устига иргитилди. Кўп ўтмай ғаламислар яратган дўзахнинг қондалаш «тили» чор тарафга чоғланиб, оташ нафаси сарсонвор тоблана борарди. Ёлқинлар мавжида таралаётган мудҳиш нидо, бамисоли улов кетидан қуваётгандек, акс-садо берарди: «Худоба солди-им, Ази-из, Ху-до-га-а!..»

«Дўзах домидан нидо» суд очерки навбатдаги сонимизда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қ А Р О Р И

Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва моллар кўпайтиришни рағбатлантиришни кучайтириш ҳамда чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида

Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларни янада кўпайтириш, шу асосда қишлоқ аҳолисининг бандлиги ва даромадларини, гўшт-сут маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг ўсишини ошириш ҳамда ички истеъмол бозорининг тўлдирилишини таъминлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Иқтисодий вазирлиги, Молия вазирлиги томонидан Ўзбекистон Фермер хўжаликлари уюшмаси ҳамда бошқа манфаатдор тузилмалар билан биргаликда ишлаб чиқилган:

шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларни кўпайтириш ва чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш учун қулай шарт-шароитлар яратиш бўйича комплекс чора-тадбирлар 1-иловага мувофиқ;

2008-2010 йиллардаги даврда шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларида қорамоллар сони кўпайишининг мақсадли параметрлари 2-иловага мувофиқ;

2008-2010 йилларда сугориладиган ерларда ем-хашак экинлари майдонларининг ҳисоблаб чиқилган прогнози 3-иловага мувофиқ маъқуллансин.

Қишлоқ ва сув хўжалиги вазири, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва туманлар ҳокимлари зиммаларига мазкур қарор билан тасдиқланган тадбирларни ўз вақтида ва сифатли ижро этиш юзасидан шахсий жавобгарлик юклансин.

2. Қуйидагилар:
Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, тижорат банкларининг 4-иловага мувофиқ шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларида қорамол сотиб олиш учун микрокредитлар ажратишни кенгайтириш тўғрисидаги таклифига;

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигининг Республика "Ўзнасччилик" корхонасининг ишлаб

чиқариш қувватларини модернизация қилиш, сервис пунктлари тармоқларини ташкил этиш йўли билан чорва молларни сунъий урчишти бўйича ўз базасини яратиш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

3. Белгилансинки, чорвачиликка ихтисослаштирилган фермер ва бошқа хўжаликларга, шунингдек, паррандачилик корхоналарига ажратилган сугорма ерлар фақатгина ем-хашак экинлари экиш учун мўлжалланган ва давлат эҳтиёжлари учун пахта ҳамда донли экинлар экишда фойдаланилмайди.

"Ўзқишлоқмашлизинг" компанияси маҳаллий корхоналар - "Агрегат заводи" ОАЖ ва "Ургачеммаш" АЖ томонидан ишлаб чиқарилаётган ем-хашакни йиғиштириб оладиган техникани қишлоқ хўжалик товар ишлаб чиқарувчиларига лизинг асосида берилишини ташкил этсин.

"Ўздонмаҳсулот" АК 5-иловадаги прогноз ҳажмларига мувофиқ фермер хўжаликлари ихтиёрида қолаётган, чорвачилик учун тўлақонли омухта ем ишлаб чиқаришнинг оширилишини таъминлайдиган омухта ем саноатини модернизация қилиш ва қўшимча дон ресурслари харид қилишни ташкил этишнинг аниқ чора-тадбирлари амалга оширилишини таъминласин.

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Чигит етказиб бериш механизмини ҳамда ўсимлик ёғи ва ёғ-мой маҳсулотлари сотишни тартибга солиш тўғрисида" 2006 йил 31 майдаги ПҚ-360-сонли қарори 3 ва 4-бандлари, шунингдек, мазкур қарорнинг 2-илоvasи ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

2008 йилнинг ҳосилидан бошлаб шундай тартиб ўрнатилсинки, бунда чигитни қайта ишлашдан олинадиган шрот ва шелуха Ўзбекистон Республикаси товар-хашак биржаси орқали тўла-тўқис ички бозор ҳамда экспортга сотилиши керак.

Ем, шу билан бирга шрот ва шелуханинг экспортга сотилиши эркин айирбошланадиган валютада амалга оширилади.

5. Вазирлар Маҳкамасининг Қишлоқ ва сув хўжалиги, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш ҳамда истеъмол товарлари комплекси (Ш.М.Мирзиёев):

бир ой муддатда ем-хашак, жумладан, шрот ва шелуха сотишга ихтисослаштирилган пунктлар тармоғини инвентаризациядан ўтказсин, бунда уларнинг вилоятлар, туманлар ва аҳоли пунктлари бўйича оқилона жойлаштирилишини, ем-хашак истеъмолчилари - фермерлар, шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари эгаларининг улардан кенг фойдаланиши таъминлигини назарда тутсин;

инвентаризация натижаларига кўра, вилоят ва туманлар доирасида ем-хашак, шу жумладан омухта ем, шрот ва шелуха сотиш бўйича ихтисослаштирилган ягона пунктлар тармоғини кенгайтириш ва оқилона жойлаштириш чора-тадбирларини ишлаб чиқсин.

Мазкур ихтисослаштирилган ягона пунктлар негизда туман ва вилоят бирлашмалари ташкил этилсин. Ушбу бирлашмалар зиммасига Ўзбекистон Республика товар-хашак биржаси очик биржа савдолари орқали ем-хашак, жумладан, омухта ем, шрот, шелуха ва бошқалар харид қилиниши, уларнинг етказиб берилиши ҳамда фермерлар ва аҳолига сотилиши юзасидан жавобгарлик юклансин.

Юқорида кўрсатилган чора-тадбирларни бажариш юзасидан масъулият Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туман ҳокимликлари, "Ўздонмаҳсулот" АК ва Ёғ-мой ҳамда озиқ-овқат саноати уюшмаси раҳбарлари зиммасига юклатилсин.

2008 йилнинг I ярим йиллиги якунлари бўйича ушбу ишлар натижалари Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида муҳокама қилинсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда бир ой муддатда Давлат Бош ветеринария бошқармаси зооветеринария пунктларини, камида 10 йил мобайнида уларнинг фаолият йўналишини ўзгартирмаслик шарти билан, шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида зооветеринария хизматлари кўрсатиш соҳасида хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантириш учун давлат тасарруфидан чиқариш ҳамда хусусийлаштириш бўйича таклифларни Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

7. "Пахта-банк" АТБ ва бошқа тижорат банкларига имтиёзли кредитлаш жамғармаси маблағлари ҳисобидан кредит бериш йўли билан зооветеринария хизмати кўрсатиш ҳамда молларни сунъий урчишти корхоналарига зарур зоотехник ва лаборатория жиҳозлари ҳамда транспорт воситаларини сотиб олишда устувор тартибда кўмаклашиш тавсия этилсин.

"Ўзқишлоқмашлизинг" компанияси зооветеринария хизмати кўрсатиш корхоналари учун зоотехник ва лаборатория жиҳозлари лизинг асосида етказиб берилишини таъминласин.

8. Қуйидагилар 2012 йилнинг 1 январига бўлган даврда, истисно тариқасида:

наслчилик иши корхоналари ва Республика "Ўзнасччилик" корхонаси асосий фаолият тури бўйича барча солиқлар ва давлатнинг мақсадли жамғармалари ҳамда Мактаб таълими жамғармасига мажбурий ажратмалар тўлашдан;

наслчилик чорвачилик хўжаликлари, наслчилик иши корхоналари, паррандачилик корхоналари ва омухта ем ишлаб чиқарувчи корхоналар, шунингдек, "Ўззоветтаъминотхизмат"

бирлашмаси олиб келинадиган наслчилик материали, зооветеринария хизмати кўрсатишни ривожлантириш учун технология ва ёрдамчи ускуналар, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган рўйхат бўйича омухта ем ишлаб чиқариш компонентлари божхона тўловларидан (божхона расмийлаштируви йиғимларидан ташқари);

зооветеринария пунктлари - корхонани рўйхатга олишда ва ветеринария фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқига лицензия беришда давлат бож тўлашдан;

фермер хўжаликлари ва чорвачилик фермалари - чорвачилик маҳсулотларини, жумладан, унинг қайта ишланган маҳсулотини сотиш тушумидан давлатнинг мақсадли жамғармалари ҳамда Мактаб таълими жамғармасига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

9. Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Фермер хўжаликлари уюшмаси оммавий ахборот воситаларида чорвачиликни ривожлантириш ҳамда уни юритиш, маҳсулдор молларни яратиш ва боқишнинг замонавий усуллари, қишлоқда чорвачиликнинг бозор инфратузилмасини кенгайтириш илғор тажрибасини тарғиб этиш масалаларини ёритиш бўйича махсус дастурлар ва рукнлар ташкил этсин.

10. Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг айрим қарорлари 6-иловага мувофиқ ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

11. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш.М.Мирзиёев зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикаси
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 21 апрел

Ўзбекистонда шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликлари аҳоли, айниқса қишлоқ аҳолиси бандлигининг ўсиши, унинг даромади ва умуман турмуш даражасини ошириш, ички бозорни ҳаётим муҳим озиқ-овқат маҳсулотлари - гўшт, сут, мева-сабзавот, картошка ва бошқа маҳсулотлар билан барқарор тўлдиришнинг муҳим омили сифатида ривожлантиришга катта эътибор қаратилмоқда.

Бу масалада ушбу хўжаликларда қорамоллар сонини кўпайтиришни рағбатлантиришга алоҳида аҳамият берилмоқда. Қонунчиликда шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларида қорамол парваришlash билан банд шахслар иш билан банд аҳоли тоифасига киритилиши, уларга меҳнат дафтарчаси берилиши ва иш стажы ҳисобга олинishi, улар пенсия ёшига етганда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлиши белгиланган.

2006 йилнинг мартда қабул қилинган шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва моллари сонини кўпайтиришни рағбатлантириш дастури-

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 21 апрелда қабул қилинган "Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва моллар кўпайтиришни рағбатлантиришни кучайтириш ҳамда чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПҚ-842-қарорига

Ш А Р Х

нинг амалга оширилиши бугун ўзининг сезиларли натижаларини бермоқда.

Масалан, 2006 йилдан то ҳозиргача бўлган даврда республикада қорамоллар сони бир миллион бошдан кўпроққа ошди ва қарийб 7,4 миллионгани ташкил этади. Шунинг 6,9 миллиондан ортиги шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари улушига тўғри келади.

Чорва молларини сотиб олиш учун тижорат банклари ҳамда Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳузуридаги Бандликка кўмаклашиш жамғармаси томонидан кейинги

икки йилда ва жорий йилнинг биринчи чорагида 108 мингта оилага 93 миллиард сўм имтиёзли кредит ажратилди.

Бу борада кам таъминланган оилаларни бепул сигир бериш йўли билан қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. 2006 йилдан то ҳозирги пайтгача бундай оилаларга 91 минг бошдан ортиқ қорамол тарқатилди.

Чорвачилик соҳасига хизмат кўрсатадиган инфратузилма тармоқлари ҳам жадал ривожланмоқда. Мисол учун, 2006 йилдан буён республикада қўшимча равишда 417 та зооветеринария пунктла-

ри ташкил этилди, бугунги кунда уларнинг сони қарийб 2,2 мингтага етди. Молларни сунъий урчишти бўйича 429 та пункт очилиб, уларнинг сони тахминан мингтага етказилди. Асосан қишлоқ жойларда омухта ем, шрот ва шелуха сотиш бўйича 700 дан ортиқ ихтисослаштирилган пункт ишлаб турибди. Уларнинг сони бугун 1150 тадан ортди.

Аҳоли ва фермер хўжаликларида чорва моллар сонини кўпайтиришга доир чора-тадбирларнинг аввало, қишлоқ аҳолиси учун катта иқтисодий, айниқса ижтимоий аҳамиятини назарда тутган ҳолда, 2008 йил 21 апрелда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва моллар кўпайтиришни рағбатлантиришни кучайтириш ҳамда чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПҚ-842-қарори қабул қилинди.

(Давоми 3-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 21 апрелда қабул қилинган “Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва моллар кўпайтиришни рағбатлантиришни кучайтириш ҳамда чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-842-қарорига

ШАРҲ

(Боши 2-бетда).

Мазкур қарор, авваламбор, шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларни янада кўпайтиришни рағбатлантиришга, шу асосда қишлоқ аҳолисининг бандлик даражаси ва даромадларини оширишга, гўшт-сут маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг ўсишини ҳамда ички истеъмол бозорининг тўлдирилишини таъминлашга қаратилган.

Ушбу мақсадга эришиш учун шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларни кўпайтириш ҳамда чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш учун наслчилик ишини такомиллаштириш, омухта ем ишлаб чиқаришни ривожлантириш, ветеринария хизматлари кўрсатишни яхшилаш ва бошқалар бўйича аниқ чора-тадбирларни кўзда тутувчи қулай шарт-шароитлар яратишга оид комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқилди ва тасдиқланди.

Наслчилик ишини тубдан яхшилаш соҳасида Республика “Ўзнасччилик” корхонасининг ишлаб чиқариш қувватларини модернизация қилиш, сервис пунктлари кенг тармоқларини ташкил этиш йўли билан чорва молларни сунъий урчитиш бўйича ўз базасини яратиш, урчитувчи техниклар ва ветеринар мутахассиларни тайёрлаш ҳамда малакасини ошириш бўйича мунтазам курслар ташкил этиш кўзда тутилган.

Озуқа базасини янада мустаҳкамлаш, чорва молларни парваришлаш билан шуғулланадиган аҳоли ва фермерларнинг юқори маҳсулдор озуқа - омухта ем, шрот ва шелухадан кенг фойдаланишини таъминлаш - чорвачиликни барқарор ва жадал ривожлантириш борасида муҳим аҳамият касб этади.

Бунинг учун 2007 йилда озуқа экинлари учун мўлжалланган 290 минг гектар майдонни 2010 йилда 330 минг гектаргача кенгайтириш кўзда тутилмоқда. Бунда чорвачиликка ихтисослаштирилган фермер ва бошқа хўжаликларга, шунингдек, паррандачилик корхоналарига ажратилган сугориладиган ерлар фақат ем-хашак экинлари учун мўлжалланган бўлиб, улардан давлат эхтиёжлари учун пахта ҳамда донли экинлар экишда фойдаланилмайди. Омухта ем ишлаб чиқариш ҳажмини 2007 йилдаги 600 минг тоннадан 2010 йилда 900 минг тоннагача кўпайтириш ёки 1,5 бараварга ошириш назарда тутилган.

Бугунги кунда қорамолларнинг 94 фоизидан ортиги шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари эгалари тасарруфидан эканини ҳисобга олсак, уларни сифатли озуқа билан ишончли таъминлаш нечоғли муҳим аҳамиятга эга экани янада ойдинлашади.

Шу мақсадда озуқа сотиш бўйича мавжуд ихтисослаштирилган пунктлар тармоғини, бунда уларнинг вилоятлар, туманлар ва аҳоли пунктлари бўйича оқилона жойлаштирилишини синчиқлаб инвентаризациядан ўтказиш ва бунинг натижасида ушбу пунктлар тармоғини сезиларли даражада кенгайтириш, ем-хашак истеъмолчилари - фермерлар, шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари эгаларининг улардан кенг фойдаланишини таъминлаш бўйича аниқ чоралар кўриш топширилди. Бунда омухта ем, шрот, шелуха, кепак ва бошқа озуқа турларини харид қилиш мумкин бўлган озуқа сотиш бўйича ягона ихтисослаштирилган пунктларни ташкил этиш назарда тутилган.

Ушбу пунктларни зарур озуқа ресурслари билан таъминлаш учун уларнинг негизда туман ва вилоят бирлашмалари ташкил этиш кўзда тутилган. Улар зиммасига Ўзбекистон Республикаси товар-хонамашё биржасида очик биржа савдолари орқали озуқа сотиб олиш, уларнинг етказиб берилиши, фермерлар ва аҳолига сотилиши юзасидан масъулият юкланди.

Вилоят ва туманлар ҳокимликлари, “Ўздонмахсулот” акциядорлик компанияси, Ёғ-мой ва озиқ-овқат саноати ушюмаси раҳбарлари озуқа сотиш бўйича ягона ихтисослаштирилган пунктларни ташкил этиш ва уларнинг фаолияти учун бевосита жавобгардирлар.

Шу муносабат билан чигитни қайта ишлашдан олинадиган шрот ва шелуха каби ғоят муҳим озуқани сотиш тартиби тубдан ўзгармоқда. Қарорга мувофиқ шрот ва шелуха ресурслари фақат Ўзбекистон Республикаси товар-хонамашё биржасида очик биржа савдолари орқали ички бозор ва экспортга сотилади.

Бундай тартибни жорий этиш натижасида эски, ўзини оқламаган тақсимлаш тизимига тўла барҳам берилади, ҳақиқий бозор механизмлари ва тамойилларига ўтishi таъминланади. Бу, ўз навбатида:

биринчидан, барча истеъмолчиларнинг муҳим озуқа ресурсларидан кенг равишда, тенглик асосида, очик ва ошкора фойдаланишини таъминлаш;

иккинчидан, озуқа учун нарх белгилашнинг уларни сотишда инсофсизлик ва суиистеъмол қилишни, нархларни сунъий оширишни истисно қилувчи бозор механизмини жорий этиш;

учинчидан, озуқа ишлаб чиқариш, етказиб бериш ва сотишда иштирок этадиган бўғинлар сонини қисқартириш ҳисобидан жами сарф-харажатларни камайтириш, бинобарин, озуқа нархларини асоссиз ва чайқовчилик мақсадида оширишга йўл қўймаслик;

тўртинчидан, озуқа ишлаб чиқариш ва сотиш тизимида кўп йиллар мобайнида шаклланган порахўрлик алоқалари, фирибгарлик, қўшиб ёзиш, ўғирлик каби иллатларни тугатиш имконини беради.

Ветеринария хизматлари кўрсатиш тизимини янада яхшилаш, ветеринария лабораториялари ва зооветеринария пунктларини замонавий ускуналар ҳамда инвентарлар билан жиҳозлаш, уларни малакали мутахассислар билан тўлдиришга доир белгиланган чора-тадбирлар муҳим аҳамиятга эгадир.

Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида зооветеринария хизматлари кўрсатиш соҳасида хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантириш мақсадида Давлат Бош ветеринария бошқармаси зооветеринария пунктларини давлат тасарруфидан чиқариш ҳамда хусусийлаштириш кўзда тутилган, ушбу фаолият тури билан шуғулланиш учун рухсат олиш (лицензиялар) тартибини соддалаштириш тўғрисида қарор қабул қилинди, хусусий ветеринария пунктлари 2012 йилнинг 1 январигача уларни рўйхатга олишда давлат божини тўлашдан озод этилди.

Шубҳасиз, қарорда кўзда тутилган кенг қўлмали солиқ имтиёзлари ва преференциялар, шунингдек, аҳоли ва фермерларнинг чорва моллари сотиб олиш учун кредитлардан фойдаланишини кенгайтириш ҳам чорвачиликни жадал ривожлантиришга ёрдам беради.

Шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжалигини юритаётган аҳолининг маҳсулдор моллар сотиб олиши учун тижорат банклари ва Аҳоли бандлигига қўмаклашиш жағфармаси томонидан микрокредитлар ажратилишини кенгайтириш тўғрисида қарор қабул қилинди. Ушбу мақсадлар учун 2008-2010 йилларда 120,7 миллиард сўмдан ортиқ маблағ йўналтириш кўзда тутилган. Бу ўтган йилларга қараганда 30 фоизга кўпдир.

Қабул қилинган чора-тадбирларни амалга ошириш 2010 йилда шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларида қорамоллар сонини 8,6 миллион бошга етказиш ёки 1,7 миллионга ошириш, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш билан банд бўлганлар сонини сезиларли даражада кўпайтириш, уларнинг моддий фаровонлигини янада юксалтириш имконини беради.

Дўстлик ва ҳамкорлик самаралари

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 22-23 апрел кунлари расмий ташриф билан Қозоғистон Республикасида бўлди.

Давлатимиз раҳбарининг ташрифи Остонадаги Оқўрда саройида олий мартабали меҳмонни расмий кутиб олиш маросими билан бошланди.

Ислам Каримов ва Нурсултон Назарбоевнинг яқина-яқин сўбати бўлиб ўтди. Президентлар Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасидаги икки томонлама муносабатларнинг бугунги аҳоли ва иқтисодлари, БМТ, ШХТ, МДХ каби халқаро тузилмалар доирасидаги ҳамкорлик, минтақавий хавфсизлик билан боғлиқ масалалар, ўзларини қизиқтирган халқаро ва минтақавий аҳамиятга молик муаммолар юзасидан фикр алмашдилар.

Оқўрдадаги сўбат чоғида Ислам Каримов ва Нурсултон Назарбоев икки томонлама муносабатларни ривожлантириш масалаларини муҳкама қилар эканлар, Ўзбекистон ва Қозоғистоннинг бу борадаги салоҳияти ҳали тўла ишга солинмаганини таъкидладилар. Олий даражадаги учрашувларнинг мунтазам ўтказиб турилиши ҳамкорлиқнинг янги қирраларини очиб, истиқбол режаларини кўриб чиқиш учун яхши имконият бериши, шу нуктаи назардан, бугунги мулоқот муҳим аҳамият касб этиши қайд этилди.

Хавфсизлиқни таъминлаш борасида Президентлар ҳамфикрдилар.

Ислам Каримов минтақавий хавфсизлик масалаларига тўхалиб, таҳдидларни бартараф этишда, муайян сабабларга қўра, асосий масъулият Ўзбекистон ва Қозоғистон зиммасида эканини таъкидлади. Хавфсизлик ва барқарорликни мустаҳкамлашда Ўзбекистон доимо минтақамиздаги барча мамлакатлар, биринчи навбатда, Қозоғистон билан яқиндан ҳамкорлик тарафдори бўлиб келганини алоҳида қайд этди.

Президентлар мулоқоти Ўзбекистон ва Қозоғистон расмий делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокарасида давом этди. Унда асосий диққат-эътибор савдо-иқтисодий ва гуманитар ҳамкорлик масалаларига қаратилди.

Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасидаги иқтисодий алоқаларда 1997 йилда имзоланган Эркин савдо тўғрисидаги битимга амал қилинади. Сўнгги йилларда ўзаро товар айирбошлаш кўрсаткичи жадал ўсиб бормоқда. Хусусан, 2006 йилда 39,1 фоизлик ўсиш қайд этилган бўлса, 2007 йилда ўзаро савдо ҳажми 63,3 фоиз юксалиб, 1 миллиард 193,3 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Яъни, 2007 йилда мамлакатларимиз илк бор 1 миллиардлик дондан ошди. Шунинг ҳам таъкидлаш кераки, бунда Ўзбекистоннинг ижобий салдори 129,5 миллион АҚШ долларидан иборат.

Ислам Каримов савдо-иқтисодий алоқалар давлатлараро муносабатларнинг асосий тарихий қисмларидан, ҳамкорликни ривожлантиришнинг ҳал қилувчи омилларидан эканини, Ўзбекистон ва Қозоғистон бу борада улкан имкониятларга эгалигини таъкидлаб, товар айирбошлаш ҳажмини янада ошириш учун экспорт-импорт маҳсулотлари номенклатурасини яна бир бор қайта кўриб чиқиш зарурлигини қайд этди.

Мамлакатларимиз ўртасида 2006-2010 йилларга мўлжалланган Иқтисодий ҳамкорлик дастури ва 2007-2016 йилларга мўлжалланган Иқтисодий ҳамкорлик стратегияси қабул қилинган. Мазкур ҳужжатлар савдо, сув-энергетика маҳмуи, сармос, молия, транспорт, коммуникациялар, божиҳона ва инновация борасида икки томонлама ҳамкорлиқнинг истиқболли йўналишларини ўзда муҳасам этган. Уларни ҳаётга тўла татбиқ этиш орқали товар айирбошлаш кўрсаткичлари бир неча ҳисса ортиши мумкин.

Хўшироқ кўнда Ўзбекистонда Қозоғистон сармождорлари иш-

тирокида тузилган 167 корхона фаолият кўрсатмоқда. Ўзбекистонда Қозоғистоннинг 54 фирма ва компанияси, Қозоғистон Тараққиёт банки ўз ваколатхонасини очган. Қозоғистонда Ўзбекистон сармождорлари билан ҳамкорликда тузилган 94 корхона бор.

Икки мамлакатнинг иқтисодий, илмий-техникавий ва интеллектуал салоҳияти биргаликда юқори технологияли корхоналарни ташкил қилиш, айниқса, саноатнинг тўқимачилик, кимё, нефть кимёси каби соҳаларида қўшимча қийматни ошириш учун яхши ресурслар бор.

Ислам Каримов мамлакатларимиз ҳудудларини сув билан таъминлаш борасидаги муаммоларнинг олдини олиш мақсадида ўзаро келишилган сиёсат юритишни таъкид этди.

Маданий-гуманитар алоқалар ҳақида сўз юритганда, бу йўналишдаги ҳамкорлик илм-фан, таълим, маданият ва санъат, соғлиқни сақлаш, сайёҳлик ва спорт соҳаларини қамраганини таъкидлаш жоиз. Илмий муассасаларимиз ўртасида бевосита алоқалар ўрнатилган, қўтувчи ва талабалар, илмий-ўқувий қўланмалар алмашуви йўлига қўйилган.

Музокарада 2006-2008 йилларга мўлжалланган маданий-гуманитар ҳамкорлик дастури иқросининг бориши кўриб чиқилди. Бу йўналишдаги алоқаларни янада фаоллаштириш масалалари юзасидан атрофича фикр алмашилди.

Оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашувда Ислам Каримов ва Нурсултон Назарбоев музокаралар очик ва дўстона руҳда, ишчанлик кайфиятида ўтганини таъкидладилар. Остона саммити Ўзбекистон-Қозоғистон муносабатлари изчил ривожланиш йўлидан бораётгани, икки мамлакатнинг ҳам ҳамкорлиқни янада тараққий эттиришдан манфаатдор эканидан далолат бўлгани қайд этилди.

Ислам Каримов сўнгги вақтларда айрим оммавий ахборот воситаларида Марказий Осиё мамлакатлари иттифоқини тузиш тўғрисидаги хабарлар пайдо бўлаётганига муносабат билдириб, жумладан, бундай деди:

— Бу масалага ҳар бир мамлакат ўз миллий манфаатларидан, халқининг хоҳиш-иродасидан келиб чиққан ҳолда муносабат билдиради. Ўзбекистон учун ушбу ташаббус мақбул эмас. Мен бунини яна бир бор қатъий таъкидлайман. Давлатлар орасида, айниқса, эски тузумдан чиққан мамлакатлар, бу ўринда, Марказий Осиё республикалари орасида иттифок тузиш учун, биринчидан, уларнинг салоҳияти, иқтисодий ва ижтимоий тараққиёт даражаси мос келиши керак, иккинчидан, иқтисодий ва сиёсий ривожланиш ҳамда иқтисодларини амалга ошириш борасида тутган йўли бир-бирига ҳаммаҳ бўлиши лозим. Шу ҳолатдан олиб қараганда, минтақамиз давлатлари орасида бундай иттифок тузиш тўғрисида гапирилишига ҳали вақт бор, деб ўйлайман. Аслида биз шу мақсадда анча аввал иш бошлаган эдик. Аввалги Марказий Осиё иқтисодий ҳам-жамияти, кейин унинг негизида “Марказий Осиё ҳамкорлиги” ташкилоти тузилди. Сўнгга бу тузилма Евроосиё иқтисодий ҳаммаияти билан бирлашди.

Мамлакатимиз раҳбари ўзаро товар айирбошлаш ҳажмини ошириш учун эркин савдо зонаси тўғрисидаги ҳужжатни ишлаб чиқадиган махсус ишчи гуруҳ тузишга келишиб олинганини қайд этди.

— Ўзбекистон томонининг таклифи билан эркин савдо зонаси тўғрисидаги ҳужжат ишлаб чиқиш учун махсус ишчи гуруҳ тузилиши ўзаро ҳамкорлиқни ривожлантириш йўлидаги яна бир қадамдир, — деди Қозоғистон Президенти.

***

Давлатимиз раҳбари Ислам Каримов Қозоғистон Республикасига ташрифининг иккинчи кунини - 23 апрелда Президент Нурсултон Назарбоев ҳамроҳлигида Остонадаги MEGA савдо марказига ташриф буюрди. Яқинда қурилган ушбу марказда савдо шохобчалари, боулинг, стол тенниси каби спорт ўйинлари бўлимлари, кинотеатр бор.

Президент Ислам Каримов Қозоғистон раҳбари билан бирга Нейрохирургия марказига борди. Ушбу муассаса фаолияти билан танишув чоғида беморларни даволаш, операция қилиш, шифокорлар учун яратилган шароит, уларнинг меҳнатини рағбатлантириш масалалари билан қизиқди. Ўзбекистонда тиббиётнинг бир неча соҳаси бўйича ихтисослаштирилган марказлар ташкил қилинганини таъкидлаб, бу борада ҳамкорликни кенгайтириш ва тажриба алмашиш икки мамлакат манфаатларига мос бўлишини қайд этди.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қозоғистон Республикасига расмий ташрифи якунига етди. Ушбу ташриф натижалари нафақат мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни ривожлантиришда, балки, умуман Марказий Осиёда хавфсизлик ва барқарорликни мустаҳкамлашда, сиёсий, иқтисодий ва гуманитар алоқаларни кенгайтиришда муҳим аҳамият касб этади.

Остона учрашувларида эркин савдо тўғрисидаги битим ишлаб чиқишга келишиб олинганини таъкидлаш жоиз. 2007 йилда ўзаро савдо ҳажми 63 фоизга ошди, лекин бу кўрсаткич икки томонли тўла қаноатлантирадиди, деб бўлмайди. Масалан, экспорт-импорт операцияларининг 80-90 фоизи 4-5 турдаги хонамашё маҳсулотлардан иборат. Ваҳоланки, Ўзбекистон ва Қозоғистон ўзининг экспорт салоҳияти билан савдодаги товарлар хилма-хиллигини бир неча қарра ортиришга қодир. Шунингдек, товар айирбошлаш йўлидаги тўсиқ-

ларни бартараф этиш зарур. Бу учинчи давлатлардан харид қилинадиган маҳсулотларни икки томонлама савдо доирасига киритиш имконини ҳам беради.

Ташриф асосида Ислам Каримов ва Нурсултон Назарбоев минтақавий хавфсизлик масалаларини атрофича муҳкама қилдилар. Ўзбекистон ва Қозоғистон ўз нуфузи ва салоҳияти билан бу борадаги қўллаб масалаларни биргаликда ҳал этиши мумкин. Бу йўналишдаги ҳамкорлик минтақда барқарорликни, авваламбор, иқтисодий тараққиётни таъминлашга, қрлаверса, маданий-гуманитар алоқаларни янада ривожлантиришга хизмат қилади.

Ўзбекистон ва Қозоғистон пойтахтлари ўртасидаги ҳамкорлик ҳам изчил ривожланмоқда. Президент Ислам Каримовнинг Остона шаҳри ҳокими Иманғали Тасмағамбетов билан бўлган учрашувида бу борадаги алоқалар қўланмини янада кенгайтириш масалалари муҳкама қилинди.

Таъкидлаш жоизки, Қозоғистон жамоатчилиги Ўзбекистон Президентининг ташрифига катта қизиқиш билдирди. Мамлакат оммавий ахборот воситалари Ўзбекистон раҳбарининг ташрифини кенг ва батафсил ёритиб борди. Хусусан, «Егемен Қазақстан» ва «Экспресс-Казахстан» газеталарида ташриф ҳар томонлама фойдали ва самарали бўлгани, Президентлар Ўзбекистон ва Қозоғистон учун долзарб аҳамиятга эга қўллаб масалаларни муҳкама этгани алоҳида таъкидланди.

ЎЗА хабарлари асосида тайёрланди.

Болалик — умрининг энг гўзал, унутилмас хотиралари муҳрланган бетақдор давр. Болалик ҳақида жўшиб эртақ сўйламоқ ҳам саодатдир. Бу дамларни бахтиёр ўтказмоқ фақат боланинг ўзига боғлиқ эмас. Бунда теварак-атроф, хусусан, оиланинг ўрни беки-ёс. Тотув, фаровон оилада бола чинакам бахтни ҳис этади. Ота ўзини ўйлайдиган, она манфаат учун ҳамма нарсадан воз кечадиган оилада вояга етган боланинг эса эртақлари маҳзун бўлади...

— Тошкентдан Намангандаги акамниги меҳмонга борган эдим. Кечки пайт ўзим тенги йигит-қизлар билан дискотекадан қайтаётганимизда ички ишлар ходимлари ушлаб бу ерга жўнатишди. Ёлғиз қизман. Ёшлигимдан кўчага қочиб кетавериб ўрганиб қолганман. Уйда ўтиролмайман, сиқиламан. Отам ошпаз, онам бозорда сотувчи. Уларнинг мен билан умуман иши йўқ. Шунинг учун кўчага интилсам керак. Дискотека менинг жону дилим. Севган йигитим бор, у менга ўйланишга ваъда берган. Бир гал

тўғри келади. Марказда болалар билан индивидуал ҳамда гуруҳ тартибда психодиагностик, психопрофиллактик ва психокоррекция ишларини олиб борамиз. Хусусан, ўйин, психологик тренинг, психогимнастик машқлар асосида катарсис, яъни ички тозалаш ҳолатини юзага келтиришда ёрдам берамиз. Шунчаки суҳбат ёки насиҳат билан бунга эришиб бўлмайди. Катарсис орқали боланинг онгидидаги нохуш фикрлар, лоқайдлик бартаф этилиди. Ишимизнинг мураккаб томонлари

ошхона, кўп қаватли уйларнинг йўлаклариди ётган пайтларим бўлди. Кўча боласига айланиб қолганман. Ҳеч кимни соғинмайман, эсламайман ҳам. Хужжатларим тайёр бўлса «Меҳрибонлик уйи»га топширишар экан.

11 ёшлар атрофидаги болакайнинг сўзларини тинглаб «наҳотки, ота-она учун фарзанднинг қадри бўлмаса?» деган фикр кечди хаёлимдан. Артёмнинг кўзларига чўккан сўнгсиз мунг қалбни изтиробга солади.

Ўзини Азизхон дея таништирган 17 ёшлардаги боланинг фикрлари ҳам кишини ўйга толдиради.

— Бу ерга бир неча марта тушганман. Мен учун одатий ҳолга айланиб қолган, — дейди у. — 6 ёшимдан буён кўчадаман. Мактабда ҳам ёлғизлик бўлганман. Сурхондарёликман. Анчадан буён Тошкентга ишлашга келаман. Юк ташийман, машина юваман. Ҳар хил ишларни ба-

бўлган болалар қабул қилинади, — дейди марказ бошлиғи, полковник Нуриддин Ўралов. — Бир ой давомида болаларнинг марказга келиб қолиш сабаблари, ота-онаси, оилавий шароити ўрганилади. Марказга асосан адашиб қолган, қаровсиз, ўзбошимчилик билан уйдан чиқиб кетган, шунингдек, махсус мактаб-интернатларга юборилиши керак бўлган вояга етмаганлар қабул қилинади. Самарқандда ўғил болалар, Қўқонда қизларни қабул қиладиган ёпиқ турдаги махсус мактаб-интернатлар бўлиб, зарур ҳужжатлар асосида вояга етмаганлар у ерга жўнатилади.

Бу ерга келтирилган болаларни кўпинча ота-онаси келиб олиб кетади. Улар келмаган тақдирда марказ ходимлари олиб бориб топширишади.

Фарзанд тарбиясига мутлақо бепарво кишиларнинг болалари туман ички ишлар идораси ва вояга етма-

Болага пул бериш керакми?

Машҳур адибимиз Абдулла Қодирийнинг ўғли Ҳабибулла Қодирий «Отам ҳақида» деган асарида қуйидаги воқеани келтириб ўтган.

- Ада, менга китоб олишга пул керак.
- Хўп, қанча?
- ...
- Яхши, — деди ва сўраганимни берди. Кечкурун қақириб сўради:
- Китоб олдингми?
- Олдим.
- Қани келтир.

Китобларнинг муқовадаги баҳосини ҳисоблаб чиқарди.

— Қолган пул қани? Дадам менга фақатгина музқаймоқ олишга рухсат берар, қолганини қайтариб оларди. Мактабга кетишимда ҳам пулни ўлчовли, трамвайга ва бир-икки стакан сувга лойиқ берарди. Пешинлик овқатни-ку, уйдан жилдимга солиб олишимни буюрарди. Дадамнинг қаттиққўл бўлишидан бибим гоҳо ранжир эди.

— Жуда болага меҳринг қаттиқ, Абдулла.

— Гап қаттиқликда эмас, ойи, пулга ўргатмасликда, пул болани бузади, — дерди отам.

У киши кийим-кечак ваҳидан ҳам бизни ортиқча сийламас, эл-юрт қатори кийинтирар эди. Бир вақт, ҳали теварегимизда расм бўлмаган чоғда, мен велосипед ҳавас қилиб қолдим. Табиий, велосипед олдиришга бибимни воситачи қилдим. Шунда дадам деди:

— Велосипед олиб беришга пулим бор, лекин олиб бермайман.

— Нега, болам?

— Айтинг-чи, ойи, ён-веримизда кимнинг боласи велосипед минаётми?

— Биров билан нима ишинг бор?

— Тушунмайсиз. Кўпчилик билан баробар бориш керак. Ҳабибулла велосипед минса, бошқа болаларнинг кўнгли ўқсийди, кўшнлар уйда жанжал бўлади, сизу мендан улар ранжийдилар.

Юқоридагиларни ўқиб ўйга толдим. Бу воқеалар ўтган асрнинг ўрталарида бўлиб ўтган. Аммо жудаям тарбиявий аҳамиятга молик воқеа. Абдулла Қодирийдан ўртак олиб ҳар бир сўми-мизни болаларга ўлчаб берганимизда эди, айрим ота-оналар «болам шўх, пулга ўч» дейишмасди.

Баъзи ота-оналар атай кўни-қўшнларга кўз-кўз қилиш учун ҳам боласига турли ўйинчоқлару истаган нарсаларини олиб беришади. Ён-атрофдагиларга эътибор ҳам беришмайди. Қўшни болаларнинг эса бу тантиқ болакайларга ҳаваси келиб, ота-онасига «менга ҳам олиб беринг» дея хархаша қиладилар.

«Болани пулли ҳам қилма, пулсиз ҳам қўйма» дейишади. Мактабга борадиган ўғлим пул сўраб қолди.

— Нимага керак, ўғлим? — дея ажабланиб сўрадим.

— Музқаймоқ олиб ейман.

Хўп дея унга икки юз сўм узатдим.

— Ие, бу етмайди, — ўғлим норози бўлиб лабларини чўчқайтирди.

— Ахир Алишер ўртоғим «Бомба» музқаймоғидан олиб ёйди. У олти юз сўм туради.

— Мундайроғидан олиб есанг нима қилибди?

— Жаҳлим чиқади унинг эркалигидан.

Ўғлим лом-мим деёлмайди. Чунки агар бу пулни ҳам олмаса, аяси унга бошқа пул бермаслигини ҳам билади.

Танишиминикига борсам, болалари дадасининг атрофини ўраб олганча ҳадеб пул сўрашапти. Дадаси ҳам эримасдан уларга пул тарқатапти. Бундан ажабландим.

— Дугона, болаларнинг пулни нима қиладди?

— Билмасам, кўчага чиқиб бирон нима сотиб олса керак-да, — дея бепарволик билан жавоб берди у. Ҳатто турмуш ўртоғидан нима учун болаларга пул бериб юборганини сўрамади ҳам.

Аслида болага пул нима учун керак? Уни пулга ўргатиб қўймаймизми? У пулнинг қадрига етадими? Қандай сарфлашни биладими?

Қишлоқдаги болалар олган пулни иложи борица йигиб ўзига керакли бирон нарсани олади. Аммо шаҳарликлар-чи? Улар шу бугуноқ кўчага чиқиб, пистами, курутми, сақич ёки шоколадми харид қилишади. Аммо айрим болакайлар борки, худди биров ўргатиб қўйганидек ота-онаси дўкон ёки бозорга юборса, олган қайтимини қайтариб беришади...

Матлуба деган танишимнинг бир ўғил, бир қизи бор. У ва эри давлат ташкилотларининг бирида ишлайди. Эрталаб ўғли ва қизи мактабга кетишади. Достон эндигина мактабга чиқганида онаси унга бозордан нарсаларни қандай харид қилишни ўргатиб борган эди. Ҳозир у бешинчи синфда ўқийди. Бемалол ота-онасининг кўнглидагидек бозор-ўчар қилиб ҳаммасини жой-жойига қўяди. Демак, болага пул бериш керак. Аммо ҳисоб-китоб билан. Сиз нима дейсиз?

Ўртакларни маҳзун болалик

уйига олиб бориб ота-онаси билан ҳам таништирган. Дунёда фақат у мени тушунади. Унга бағишлаб шеърлар ёзганман...

Балоғат остонасида турган, ўткинчи ҳис-туйғуларга кўмилиб қолган, севги ҳақида ёниб, ота-онаси тўғрисида бефарқ сўзлаётган Аноранинг фикрлари дунёқараши тор эканлигидан далолат берар эди. Ҳали оққоранинг, яхши-ёмоннинг фарқига бормайдиган, кўриниши бинойидек кизнинг гап-сўзлари, ўзини тутуши

кўп. Кўпинча ота ёки онаси ўғай бўлган болаларда руҳий тушунлиқ юз беради. Уларда уйдан беизиш, кўчага интилиш ҳоллари кўпроқ кузатилади. Бундай болалар билан ишлаш жуда қийин. Хоҳиш баъзида имконият ва шароит билан мос

кишини ҳайрон қолдиради.

Умрининг энг гўзал палласида бегона кўчаларда адашиб юрган бу қиз Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармасига қарашли «Вояга етмаганларга ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш» марказига келтирилганига бир ойдан ошиб қолди.

Ушбу марказ 2006 йилда ташкил топган. Бу ердаги шароит билан танишарканмиз, ёш авлод тақдири давлатимиз эътиборида эканлигига яна бир қарра амин бўлди. Маърифат хонаси замонавий жиҳозлар ҳамда техника воситалари билан таъминланган бўлиб, бу ерда болалар марокли ҳордиқ чиқаради, компютерда ишлашни ўрганади. Болалар гуруҳларга ажратилган ҳолда хоналарга жойлаштирилган. Хонада ётоқхона, ювиниш хонаси ва дарс тайёрлаш учун шароит мавжуд.

Марказга келтирилган боланинг дарди, фикрини билишининг ўзи бўлмайди. Баъзан болалар ёлгон гап-сўзларни айтиб, манзилни нотўғри айтиб, чалғитади. Шундай вазиятда психологларнинг ёрдамига таянилади. Кўрс, жаззак болаларнинг кўнглига йўл топиб, улардан аниқ маълумотлар олинади.

— Ҳеч бир иш қийинчиликсиз кечмайди, — дейди марказ психологи Ирода Ҳакимова. — Бу ерда асосан ўсмир ва ўспиринлар билан ишлаймиз. Уларнинг ёшига, оилавий шароити ва айни пайтдаги психологик ҳолатига қараб муомала қилишга

келмаслиги мумкин. Масалан, болада уйга, ота-онага интилиш туйғусини шакллантирса, бироқ оиласидаги муҳит носоғлом бўлса, кўзланган натижага эришиб қийин кечади. Шуни инобатга олган ҳолда боланинг кўнглига йўл топишга ҳаракат қиламиз. Дейлик, кўчада бир-икки марта ўғирлик қилган бола билан суҳбат давомида «Энди нима иш қилмоқчисан, келажакда қандай йўл тутасан?» деб сўрасангиз, «Ўғри деган ном олдим. Ўғирлик қилавераман» деб жавоб беради. Бу нотўғри фикрни унинг миасидан чиқариб ташлашнинг ўзи бўлмайди.

Дарҳақиқат, боланинг кўнглини олиш соҳа ходимларидан масъулият билан бирга тажриба ва билимни талаб қиладди.

Марказнинг спорт майдончасида бир гуруҳ болаларни волейбол ўйнаётган ҳолда учратдик.

— Ота-онам ароқ ичиб жанжаллашгани-жанжаллашган эди, — дейди Дирбинев Артём. — Уйда улар уриб синдирмаган бирорта буюм қолмаган. Гоҳо шундай жанжаллар пайтида кўрққанимдан кўчага қочиб кетардим. Ҳафта-ўн кунлаб уйга бормасам ҳам ҳеч ким суриштирмасди. Охирги марта қочиб кетиб, уч ҳафтадан кейин уйга борсам, у ерда бегона одамлар бор экан. Ота-онам уйни сотиб қаергадир қўчиб кетишибди. Мени ҳатто эслашмагани жуда алам қилди. Шундан кейин ҳар жойларда ётиб юрдим. Компютерхона,

жараман. Гоҳида уйга ҳам пул жўнатиб тураман. Уйдагилар мендан хавотир олмайди. Ҳозир ҳам шу ерда лигимни билишади. Паспортимни йўқотиб қўйиб Ҳамза туманидаги милиция пунктига борган эдим, шу ерга олиб келишди. Ойим билан телефонда гаплашдим. «Вақтим бўлганда бориб олиб келаман», — деди. Кутганим йўқ. Менга у қачон келишининг кизиги йўқ. Чунки яна ишимни давом эттиравераман-да.

— Ҳар бир инсоннинг орзуси, қизиқиши бўлади. Сенинг ҳам бирор мақсадинг борми? — сўрайман ундан.

— Билмасам, расм чизишга салпал қизиқаман. Лекин бу юришда мендан расом чиқмайди.

— Нега?

— Ўзим биламан-да. Аҳвол бундай бўлгандан кейин...

Унинг кўзлари лоқайд боқади. Тенгдошларининг бири фан олимпиадасида қатнашиб, бошқаси спорт мусобақасида галаба қозонаётган бир паллада ота-онанинг бепарволиги туфайли тирикчилик қўйида юрган Азизхоннинг келажаги қандай бўлади? Бу ҳолатда у ота-она меҳрини қаердан топади? Жавобсиз саволлар...

Бир-бирига ўхшайдиган, ўхшамайдиган аянчи тақдирлар. Йўл бошида турган бу болаларга йўл кўрсатувчи, қўмак берувчиларнинг борлиги кўнглига таскин беради.

— Бу ерга 3 ёшдан 18 ёшгача

ганлар билан ишлаш комиссияси билан ҳамкорликда меҳрибонлик уйларида жойлаштирилади. Бу ерга келган ҳар бир бола манзилига етказилганидан кейин яшаш жойидаги ички ишлар идораларига уларнинг ота-оналарига нисбатан чора кўришни сўраб хат юборилади. Ички ишлар идораларига ота-она билан бирга маҳалладан ҳам вакиллар қақирилади. Шарт-шароити ўрганилади.

Бир кеча-кундузда 200 нафаргача болани қабул қилиш имкони бор. Марказ бўлса тиббий ёрдам кўрсатилади. 30 дан ортиқ миллат вакиллари қабул қилиниб, уларга қонун-қоидалар асосида қўмак берилган.

Бу ерда болалар учун гуманитар фанлар бўйича сабоқлар ҳамда спорт машғулотлари ўтказилади. Мўъжазгина ҳайвонот боғи ҳам ташкил этилган.

Марказга келтирилган болалар мунтазам шифокор назоратида бўлади. Лозим бўлса тиббий ёрдам кўрсатилади.

Фарзандга меҳр кўрсатиш, ғам-хўрлик қилиш ота-онанинг бурчидир. Бунга риоя қилмаганлар эртага боласидан меҳр кўриши даргумон. Нимани эксанг, шуни ўрасан дейишадик-ку...

Ҳидоят ЖҲРАЕВА,
«Ishonch» муҳбири
Суратларда: марказ ҳаётидан лавҳалар.
Икром ҲАСАНОВ олган суратлар

Ўта хавфли касаллик

Республика санитария-эпидемиология нозорати маркази ўта хавфли юқумли касалликлар бўлими бошлиғи, тиббиёт фанлари номзоди Хусан Сапаров билан суҳбат

? — Хусан ака, парранда гриппи хасталиги бугунги кунда жаҳон афкор оммаси этиборини тортаётган глобал муаммага айланган. Айни дамда бу борада дунёда эпидемиологик вазият қандай?

— Вазият мураккаблигича қолмоқда. Ҳозир қатор давлатларда бу касалликнинг кенг тарқалиши кузатиляпти. Паррандаларда бу хасталик дастлаб Жануби-Шарқий Осиёдаги 3-4 та давлатда қайд этилган бўлса, бугунги кунга келиб уларнинг сони 59 тага етди.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг расмий маълумотларига кўра, одамлар ўртасида парранда гриппи касаллиги дунёнинг икки қитъасидаги 13 та давлатда рўйхатга олинган (Осиё: Вьетнам, Индонезия, Камбожа, Хитой, Таиланд, Озарбойжон, Ироқ, Лаос, Туркия, Мьянма; Африка: Нигерия, Жибути, Миср). 340 нафар бемордан 209 таси (61,5%) вафот этган.

Мутахассислар яқин келажакда парранда гриппининг жуда кенг тарқалиши (пандемик эпидемия) мумкинлигини башорат қилишмоқда.

? — Бу касаллик қайси жихатлари билан хавфли?

— Биринчидан, парранда гриппи вирусининг кўп жихатлари ўрганилмаган. Вирус жуда ўзгараувчан. Иккинчидан, касаллик ҳозирча паррандалар ўртасида тез тарқалиб, ўлим кўрсаткичи салкам 100 фоизни ташкил қиляпти. Энг ёмони, одамларда хасталик жуда оғир кечади. Самарали даволаш усуллари ва вакциналари ишлаб чиқилмаган.

Одам учун касаллик манбаи паррандалар ҳисобланади. Шу боис унга қарши чора-тадбирларни амалга оширишда айрим муаммолар мавжуд (паррандалар миграцияси, уй паррандаларининг изоляцияси ва б.).

Юртимизда бу касалликнинг ҳеч қайси кўриниши рўйхатга олинмаган бўлса-да, четдан кириб келиш хавфи мавжуд. Вирус билан хавфланган тирик парранда ва уларнинг маҳсулотлари, асосан гўшти ва тухуми унинг ташувчиси ҳисобланади. Бугунги кунда Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан парранда гриппи қайд этилган давлатлардан тирик парранда ва парранда маҳсулотларини мамлакатимизга олиб кириш вақтинча тақиқланган.

Чегарадаги барча божхона постларида ташкил этилган

ветеринария ва санитария нозорати пунктлари томонидан бу муҳим тадбир қатъий назоратга олинган.

Шунингдек, кўчманчи қушлар уни жанубий ҳудудлардан баҳор ва куз фаслида олиб келиш эҳтимоли бор. Мазкур қушларнинг баъзилари республикаимиз ҳудудидан учиб ўтиш пайтида озикланиш, дам олиш учун очиқ сув ҳавзаларига кўниши ва шу жараёнда вирусни бу ерда доимий яшайдиган қушларга юктириши мумкин. Шу боис қушларнинг миграцияси даврида юртимиздаги ҳар бир сув ҳавзаси табиатни муҳофаза қилиш хизмати мутахассислари томонидан ҳар кuni текшириб борилади.

? — Парранда гриппининг кўзгатувчиси тўғрисида тўхталиб ўтсангиз.

— Ушбу касалликни А турдаги грипп вируси кўзгатади. Айрим олимлар бу вирус одам ва паррандаларда учрайдиган грипп касал-

(ўрдак, фоз ва б.) ҳисобланади. Касаллик уларда билинар-билимас аломатлар билан кечади. У паррандадан паррандага, паррандадан одамга ва баъзи ҳайвонларга (чўчка, сигир, ит, мушук, кит, тюлен) юқади. Одамдан одамга ва одамдан паррандага юқиши кузатилмаган.

Одамга касал паррандалардан юқори нафас йўллари орқали ўтади. Бундан ташқари, уларнинг маҳсулотларини (гўшти, тухуми) яхши термик ишлов бермасдан истеъмол қилганда, сўйиш, патини юлиш, маҳсулотларига ишлов беришда тери ва шиллик қаватлар орқали юқиши мумкин.

Айрим миллатларнинг урф-одатлари ҳам парранда гриппининг тарқалишига маълум даражада хизмат қилади. Масалан, Хитойнинг бир қатор қишлоқларида жинсий қувватни ошириш мақсадида эркакларнинг янги сўйилган

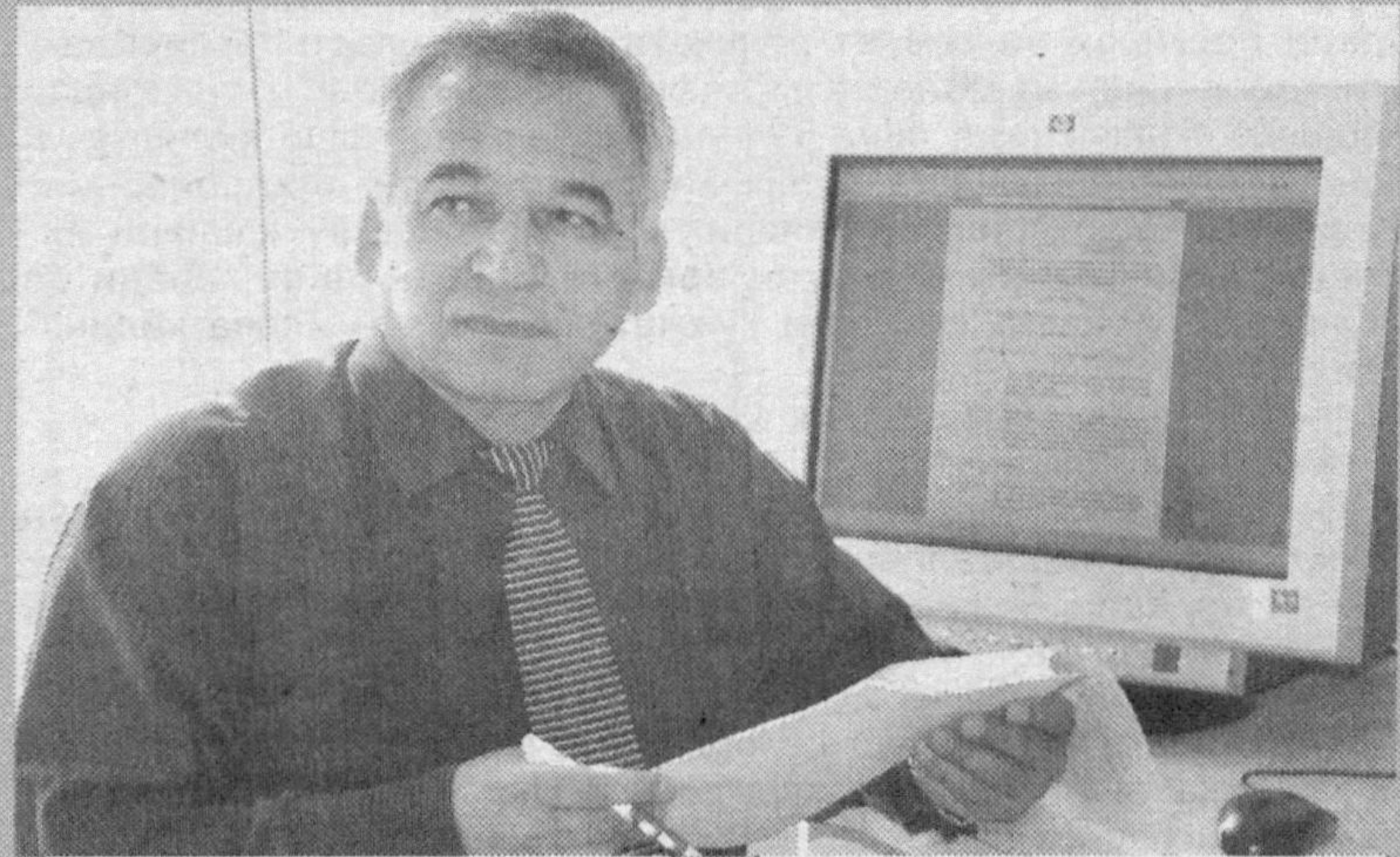
товуқ қонини ичиши одат тусига кирган бўлса, Таиландда хўроз уриштиришда унинг бурун-томоқ йўлида тўпланиб қолган қуюқ қонни оғиз билан сўриб олишади. Лекин ҳозирча одамлар

ўртасида касалликнинг бундай юқиши учрамаган.

Эпидемиологик таҳлил натижаларига кўра, бугунги кунга одамлар бу касалликни парранда гриппига чалинган қушлар билан жуда яқин мулоқотда бўлгандагина юктирганлиги исботланган. 2006 йилнинг феврал-март ойларида Озарбойжонда рўйхатга олинган парранда гриппини мисол тариқасида келтириш мумкин. Овчи Каспий денгизи қирғоғида ўлиб ётган оққушларни уйга келтириб, оила аъзолари ва яқинлари билан парестик қилиш мақсадида патларини юлиш пайтида 8 киши касалликка чалинган. 5 таси вафот этган.

? — Парранда гриппи одамларда қандай клиник аломатлар билан кечади?

— Касаллик одамда ҳароратнинг кўтарилиши (38°C дан юқори) билан бошланиб, бош ва мушакларда, томоқда оғрик, одатдаги гриппга хос бошқа аломатлар қайд этилади. Беморнинг нафас олиши қийинлашади, аксарият ҳолларда ўпка яллиғланиши, яъни пневмония кузатилади. 50 фоиздан кўпроқ беморлар қусати, ичи кетади.

? — Башорат қилинаётган парранда гриппи пандемияси тўғрисида мутахассис сифатида фикрингизни билдирсангиз.

— Яқин келажакда бу касаллик дунё миқёсида кенг тарқалиши эҳтимоли бор. Парранда гриппи вируси мутацияга учраб, одамдан одамга юқа бошласагина, навбатдаги грипп пандемияси қайд этилиши мумкин.

Грипп пандемиялари ҳар 30-40 йилда қайд этилган. Охиргиси 1968 — 1969 йилларда кузатилган. Мутахассисларнинг ҳисоб-китоби бўйича навбатдаги пандемиянинг қайд этилиши муқаррар, лекин қачонлиги ҳақида аниқ фикр йўқ.

Агар парранда гриппи пандемияси бошлангандан бўлса, касаллик дунё бўйича жуда тез тарқалади. Бугунги кунда самолётда нафақат давлатдан давлатга, балки бир қитъадан иккинчисига бориш учун бир неча соат кифоя қилади. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, фақат 2006 — 2007 йилларда дунёда 4 млрд.га яқин киши авиатранспорт хизматидан фойдаланган.

? — Касалликнинг олдини олиш учун нималарга этибор қаратиш лозим?

— Парранда гриппи — паррандалар касаллиги. Аввало унинг паррандалар ўртасида олдини олиш керак. Бунинг учун имкон қадар ёввойи қушлар билан уй паррандалари ўртасидаги мулоқотни узиш, айниқса, баҳор ва кузда уй паррандаларини иложи борида ёпиқ шароитда сақлаш, ўз вақтида мазкур касалликка қарши эмлаш зарур.

Ёввойи қушлар ёки уй паррандалари ўртасида оммавий нобуд бўлиш ҳоллари кузатилса, ветеринария идораларига ўз вақтида хабар бериш, чегарадан тирик паррандаларнинг олиб ўтилиши ва ёввойи паррандаларни овлашни тақиқлаш касаллик кенг тарқалиб кетишининг олдини олишда муҳим аҳамият касб этади.

Паррандалар сақлангандан жойларда санитария-ветеринария тартиб қоидаларига риоя қилиш, шахсий гигиена қоидаларига пухта амал қилиш ҳам бу борада яхши эҳтиёт чораси ҳисобланади.

Ҳар бир фуқаро парранда гриппи, унинг юқиш йўллари ҳақида тасаввурга эга бўлиши

керак. Шароит шуни тақозо этади.

Бир қатор давлатларда, жумладан, Хитой, Вьетнам ва Америкада парранда гриппига қарши вакцина ишлаб чиқилган, ҳозир синовдан ўтказилмоқда. Яқин келажакда одамларни ушбу касалликка қарши эмлаш кенг қўламда қўллана бошланса ажабмас.

Юртимизда парранда гриппининг олдини олиш борасида кенг қамровли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан, унинг олдини олиш, назорат қилиш ҳамда пандемияга тайёргарлик бўйича миллий дастур қабул қилинган. Барча даволаш-профилактика муассасалари ходимлари парранда гриппи профилактикаси бўйича махсус тайёргарликдан ўтказилди. Яқинда Соғлиқни сақлаш, Қишлоқ ва сув хўжалиги, Фавқулодда вазиятлар вазирликлари ҳамкорлигида Жиззах вилоятининг Жиззах тумани Қозоқовул қишлоғи Овузкен кўлида касаллик ўчоғини чегаралаш ва тугаллаш бўйича махсус тактик ўқув машқи ўтказилди. Бундай тадбирлар барча маъмурий ҳудудларда ўтказиб келинмоқда. 2007 йил ва 2008 йилнинг 1-чорагида халқаро ташкилотлар ҳамкорлигида парранда гриппи профилактикасини тарғиб этувчи кўплаб плакат, эслатма ва қўлланмалар тайёрланиб, тарқатилди.

? — Хусан ака, яқинда Швейцариянинг Женева шаҳрида пандемик гриппга қарши тайёргарлик мавзусида ўтказилган ҳукуматлараро анжуманда иштирок этиб қайтдингиз. Шу хусусда ҳам сўзлаб берсангиз.

— Ушбу анжуманда пандемик гриппга тайёргарлик, унга қарши вакцинанинг халқаро захирасини яратиш, вакцина-ни тарқатиш механизмини шакллантириш ва бу борадаги принципларни ишлаб чиқиш, маълумот алмашиш ва ҳамжиҳатликда иш олиб бориш масалалари кўриб чиқилди.

Шунингдек, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти ассамблеясининг май ойида бўлиб ўтадиган 61-сессиясида муҳокама этиш учун яқиний ҳужжат лойиҳаси тайёрланди. Уни тайёрлашда Ўзбекистон вакили сифатида мен ҳам тақлифларим билан қатнашдим.

Шерзод АБДУСАМАДОВ
суҳбатлашди

? **Бола парвариши учун таътил**

Бола икки ва уч ёшга тўлгунга қадар парваришда бўлиши учун бериладиган таътиллари бўйича қонунчиликка қандай ўзгариш киритилди?

Назира ИЗБОСАРОВА,
Қорақалпоғистон

Президентимизнинг 2007 йил 12 декабрдаги «Ўзбекистон Республикасининг 2008 йилги асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари прогнози ва давлат бюджети параметрлари тўғрисида»ги қарорининг 21-бандига мувофиқ 2008 йилнинг 1 январидан бошлаб болани икки ёшга тўлгунга қадар парвариш қилиш учун онага тўланадиган ҳар ойлик нафақа пуллари фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари, яъни маҳалла фуқаролари йигини раиси номига берилган аризага биноан тайинланади ва тўланади. Аризага қуйидаги ҳужжатлар нусхаси илова қилинади:

- боланинг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномаси;
  - меҳнат дафтарчаси;
  - ариза топширилган ойгача оила аъзоларининг охирги ўн икки ойдаги даромадлари тўғрисида маълумотнома;
  - боланинг ногиронлиги тўғрисида гувоҳлик берувчи ВКК хулосаси (зарурат бўлса);
  - никоҳнинг бекор қилинганлиги тўғрисидаги гувоҳноманинг нусхаси ёки тегишли суд қароридан кўчирма (зарурат бўлса).
- Нафақа тайинлаш учун зарур ҳужжатлар белгиланган тартибда тасдиқланган нусхаларда тақдим этилади. Ариза топширилган ойгача оила аъзоларининг охирги ўн икки ойдаги даромадлари белгиланган мезондан паст бўлсагина, нафақа тайинланади. Шунингдек, нафақа тайинлаш Ўзбекистон Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинган 2002 йил 14 мартдаги «Ишламайдиган оналарга бола икки ёшга етгунга қадар уни парвариш қилганлиги учун ойлик нафақа тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида»ги низом асосида амалга оширилади.

? **Рад жавоби**

Ёшим элликда, бешта фарзандим бор. Тақдир тақозоси билан бир фарзандимдан айрилганман, у 1978 йил 27 июлда туғилиб, 1986 йил 16 июлда вафот этган. Саккиз ёшга тўлишига 11 кун етмаган. Ижтимоий таъминот бўлимига пенсияга чиқаришларини сўраб ариза билан мурожаат этгандим, рад жавоби олдим. Шу тўғрими? Гулбаҳор Маҳмудова, Бухоро вилояти Вобкент тумани

«Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонуннинг 12-моддаси «з» бандига мувофиқ беш ва ундан ортиқ бола туғиб тарбиялаган, йигирма йилдан кам бўлмаган иш стажига эга аёллар умумий белгиланган ёшдан беш йил кам имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқига эгадирлар. Оғир ва зарарли иш шароитида ишловчилар учун ҳам имтиёзлар кўзда тутилган.

? **Меҳнат шартномаси**

Агар фермер хўжалиги билан ходим ўртасида муддатли меҳнат шартномаси тузилган бўлса, ходим янги меҳнат шартномаси тузиш учун ариза бермаса, муддат тугаши билан иш берувчи меҳнат шартномасини бекор қилиши мумкинми? Ж.ОТАШЕВ, Бухоро вилояти Олот тумани

МКнинг 97-моддасига мувофиқ қуйидаги ҳолларда меҳнат шартномаси бекор қилиниши мумкин:

- 1) тарафларнинг келишувига кўра;
- 2) тарафлардан бирининг ташаббуси билан;
- 3) муддатнинг тугаши билан;
- 4) тарафларнинг ихтиёрига боғлиқ бўлмаган ҳолатларга кўра;
- 5) меҳнат шартномасида назарда тутилган асосларга кўра;
- 6) янги муддатга сайланмаганлиги (танлов бўйича ўтмаганлиги) ёхуд сайланишда (танловда) қатнашишни рад этганлиги муносабати билан.

Мана шу асосга кўра иш берувчи меҳнат шартномасини бекор қилиш ҳуқуқига эга.

? **Меҳнатга лаёқатсизлик варақаси**

Меҳнатга лаёқатсизлик варақаси муддатининг узайтирилиши қачондан тўхтатилади?

А.СУЛТОНОВ,
Қашқадарё вилояти

«Меҳнатга лаёқатсизлик варақаси ва маълумотномаларни бериш тартиби тўғрисида»ги йўриқноманинг 11-бандига асосан меҳнатга лаёқатсизлик варақаси ёки маълумотнома муддатининг узайтирилиши бемор ТМЭКка юборилган кундан эътиборан тўхтатилади. Ногирон деб топилмаган, вақтинчалик меҳнатга лаёқатсиз ҳисобланган шахсларга меҳнатга лаёқатсизлик варақаси муддатининг кейинчалик узайтирилиши ДПМ ишфокорлари томонидан икки ойдан ортиқ бўлмаган муддатда амалга оширилади.

Саволларга Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касабаси уюшмаси Марказий кенгаши бош мутахассиси Йўлдош АҲМЕДОВ, ҳуқуқшунослар Довуд МАДИЕВ ва Ғолиб ЭҒАМБЕРДИЕВ жавоб беришди

? **Ўқиш ва иш**

Ўрта махсус ўқув юртининг сўнги босқичида сирдан таълим олаётган ходимни сессия вақтида ишдан бўшатилиши мумкинми?

Фарида ТУКМАЕВА,
Олмалиқ шаҳри

Меҳнат кодексининг 256-моддасига мувофиқ олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таълим олаётган ходимларга битирув имтиҳони топшириш вақтида камида ўттиз календар кун, диплом лойиҳасини (ишини) тайёрлаш ва ёқлаш даврида ўрта махсус ўқув юрти талабаларига икки ой муддат билан ўртача ойлик иш ҳақи сақланган ҳолда қўшимча таътил берилади.

Олий ва ўрта махсус ўқув юртининг учинчи ва ундан кейинги босқичларида сирдан таълим олаётганларга эса ҳар йили камида қирқ календар кун қўшимча таътил берилади. МКнинг 100-моддасига мувофиқ ходим меҳнат тўғрисидаги қонунлар ва бошқа норматив ҳужжатларда назарда тутилган таътилларда бўлган даврида меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишга йўл қўйилмайди, корхона бутунлай тугатилган ҳоллар бундан мустасно.

? **Имтиёзли пенсия ҳуқуқи**

Маълумотим ўрта-махсус. 1979-1982-йиллари Шўрчи туманидаги 16-ўрта мактабда ўқитувчи (меҳнат ва чизмачилик) бўлиб ишладим. 1982 йилдан 2007 йилгача болалар ижодиёт марказида тўғарак раҳбари вазифасида меҳнат қилдим. Имтиёзли пенсияга чиқиш ҳуқуқига эгаманми? Дилором ЙЎЛДОШЕВА, Сурхондарё вилояти

«Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонуннинг 12-моддаси «к» бандига асосан ўқитувчилар ва бошқа маориф ходимлари махсус иш стажига 25 йил бўлган тақдирдагина умумий белгиланган пенсия ёшидан 5 йил олдин имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқига эгадирлар. Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 12 майдаги 250-қарори билан ёшга доир имтиёзли шартларда пенсия олиш ҳуқуқини берадиган ишлаб чиқариш соҳаси, муассасалар, ишлар, лавозимлар ва кўрсаткичларнинг 1, 2 ва 3-рўйхатлари тасдиқланган. 3-рўйхатда тўғарак раҳбари лавозими назарда тутилмаганлиги туфайли имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқига эга эмассиз.

Қинғир иш — келтирар ташвиш

Ишнинг кўзини билган киши яхши яшайди, истақларини амалга ошириш учун маблағ топади. Бирок бу тушунчани нотўғри талқин қиладиганлар ишнинг кўзи тугул ўзини ҳам билмай, осон даромад топиш илжинида эгри йўللardan ҳаракат қилишади. Натижада, даромад ўрнига ўз бошига ташвиш орттирганини сезмай қолишади.

Шундай кимсалардан бири А.Абдалиев таниши Ф.Аманов билан анчадан буён даромад топишнинг осон йўлини топиш ҳақида маслаҳатлашиб, режа тузиб юришарди. Хуллас, улар учун энг мақбул йўли ҳам топилди. Яъни, долларфурӯшлик қилмоқчи бўлишди. Бунинг учун мижоз бўлса бас. Бу масала ҳам тезда ҳал бўлди. Келишилганидек, айтилган жойга мижоз ҳам кела қолди. Қибрай туманидаги «Автошохбек» ёнида М.Абдалиевга тегишли ВА3-2106 автомашина салонидан икки ҳамтовок ўзаро тил бириктириб фуқаро Г.Ақбердиевага ҳар бир АҚШ долларини 1370 сўмдан ҳисоблаб, 6000 АҚШ долларини 8.220.000 сўмга сотмоқчи бўлишди. Афсуски, уларнинг режаси барбод бўлди. Республика Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ, валютага оид жиноятлар ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш Департаментининг Тошкент вилояти бошқармаси Қибрай туман бўлими ходимлари томонидан ўтказилган тадбир чоғида ушбу ноқонуний ҳолат аниқланиб, А.Абдалиев ва Ф.Амановларга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Азаматхон САЙДОВУТОВ,
Департаментнинг Тошкент вилоят бошқармаси катта инспектори

Ҳуқуқий мағриб

Мамлакатимиз Конституциясида ҳар бир кишининг давлат органлари, мансабдорлар, шунингдек, жамоат бирлашмаларининг гайриқонуний қатти-ҳаракатлари устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи қафолатланган. Суд жинси, ирки, миллати, тили, қайси динга эътиқод қилиши, ижтимоий келиб чиқиши ва бошқа ҳолатлардан қатъи назар барча фуқароларнинг қонун олдида тенглигига асосланади.

Одил судловнинг муҳим босқичи

Судда фуқаролик ишлари ёзма шаклда ариза бериш йўли билан қўзғатилади. Аризада кўрсатилиши лозим бўлган талаблар Фуқаролик-процессуал кодексининг 149-моддасида белгилаб берилган. Унга кўра аризада ариза берилаётган суднинг номи, даъвогарнинг яшаш жойи, фамилияси, исми, отасининг исми ва агар даъвогар ташкилот бўладиган бўлса, унинг номи ва жойлашган манзили кўрсатилиши шарт. Шунингдек, ариза вакил томонидан берилаётган бўлса, унинг номи ва манзили ҳам кўрсатилади. Даъво аризасида жавобгарнинг яшаш жойи, фамилияси, исми, отасининг исми, жавобгар ташкилот бўлса, унинг номи ва қаерда жойлашганлиги аниқ ёзиб қўйилиши лозим.

Аризада даъвогарнинг талаби баён этилади. Агар даъво ни баҳолаш даркор бўлса, унинг миқдори кўрсатилади. Даъвогар ўз талабларига асос қилиб кўрсатаётган ҳолатлар ҳамда уларни тасдиқлайдиган далилларни аризасида баён этиши керак. Бундан ташқари, аризага илова қилинган ҳужжатлар рўйхати ҳам келтирилиши лозим.

Судья аризани қабул қилиб олгач, жавобгарга даъво ариза нусхасини маълумот учун юбориши тўғрисида ажрим чиқаради. ФПКнинг 158 — 160-моддаларига асосан чиқарилган ушбу ажримдан сўнг иш судда қўришга тайёрланади.

Биринчи навбатда суд тарафларнинг ҳуқуқий муносабатларини ва ишни қўришда амал қилиниши зарур бўлган қонунни аниқлайди. Тарафларнинг талаб ва эътирозларини асословчи ҳамда низои тўғри ҳал этиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа фактларни ойдинлаштиради. Ишда қатнашиши мумкин бўлган шахслар ва ишни ҳал этиш учун зарур бўлган далиллар доирасини аниқлаб, улар ўз вақтида суд мажлисига тақдим этилишини таъминлайди.

Ишни судда қўришга тайёрлашда судья даъвогарнинг талабларидан келиб чиқиб сўроқ қилади. Ундан жавобгар билдириши мумкин бўлган эътирозларни аниқлайди. Зарур бўлса даъвогарга қўшимча далиллар тақдим этишни таклиф қилади. Шунингдек, судья даъвогарга талабларидан воз кечиш ҳуқуқига эгаллиги ва бунинг ҳуқуқий оқибатини тушунтиради.

Даъвогар Мастура Абдиева (исм-фамилиялар ўзгартirilган) жавобгар Шониев Расулсизга нисбатан никоҳдан ажратиш тўғрисида даъво билан судга мурожаат қилган. Улар 1998 йил 30 сентябр кунни никоҳдан ўтиб, шу вақт ичидан ўрта фарзанд қўришган. Кейинчалик ўрталарига совуқчилик тушган. Жавобгар оиланинг моддий таъминоти билан қизиқмай, гиёҳвандликка ружу қўйган. Даъвогар оила тамомила барбод бўлган деб ҳисоблайди.

Ишни судда қўришга тайёрлаш пайтида даъвогарга даъвосидан воз кечиш ҳуқуқига эга эканлиги тушунтирилди. Бир неча кундан кейин М.Абдиева судга мурожаат қилиб, жавобгар билан ярашиб кетганлиги учун даъвосидан воз кечганини билдирди. Мазкур аризада у ФПКнинг 102-моддаси талаблари суд томонидан унга тушунтирилганини қайд этган.

Дарвоқе, ФПКнинг 102-моддасига кўра иш юритиш тугатилган тақдирда айни шу тарафлар ўртасидаги ҳамда айнан шу асослар бўйича низо юзасидан судга иккинчи марта мурожаат қилишга йўл қўйилмайди.

Суд М.Абдиеванинг аризаси бўйича иш юритишни тугатди. Бир оила сақлаб қолинди. ФПКнинг 100-моддаси 3-бандида даъвогар талабидан воз кечганда ва суд бунни қабул қилганда иш юритишни тугатиши белгилаб қўйилган.

Ишни судда қўришга тайёрлашда суд албатта жавобгарни чақириб, сўроқ қилади. Даъвогарнинг талабига қарши қандай эътирозлари борлигини ҳамда улар қандай далиллар билан исботланиши мумкинлигини аниқлайди. Бундан ташқари, жавобгарга даъвогарнинг талабларини тан олиш ёки қарши талаблар тақдим этиш ҳуқуқига эга эканлигини тушунтиради.

Шу билан бирга судья гувоҳларни суд мажлисига чақиради, уларни қонунда белгиланган тартибда сўроқ қилади. Ташкилотлар ёки фуқаролардан ёзма ва ашъвий далилларни талаб қилиб олади. Жойида уларни синчковлик билан кўздан кечирилади. Экспертиза тайинлаш ва мутахассис жалб этиш сингари бир қатор ишларни бажаради.

Судга даъвогар Алишер Эштов жавобгар «Ўзбекистон темирйўллари» ДАКнинг «Мароканд» депоси филиалига нисбатан ишга тиклаш, мажбурий бекор юрган вақти учун иш ҳақи, моддий-маънавий зарар ундириш даъвоси билан мурожаат қилди. Шунингдек, у «Ўзбекистон» локомотив депосига нисбатан бекор юрган кунлари учун ойлик маош тўлаш, меҳнат дафтарчасига ўзгартириш киритиш ҳақидаги қўшимча даъво аризасини берди.

Ишни судга тайёрлаш даврида даъвогардан ишга қабул қилинган ҳақидаги буйруқ, меҳнат дафтарчасининг нусхаси сўраб олинди. Жавобгар тарафдан эса А.Эштовнинг ишга сабабсиз келмаганлиги тўғрисидаги далолатнома, илгари даъвогарга нисбатан қўлланган интизомий чоралар ҳақидаги буйруқлар нусхасини тақдим қилиш сўралди. Жавобгарнинг ишончли вакиллари, гувоҳлар ишга жалб этилди, сўроқ қилинди. Кўрсатма ва тақдим этилган далилларга асосланиб суд А.Эштовнинг даъво ҳамда қўшимча аризаси рад қилинганлиги ҳақида ҳал қилув қарори чиқарди.

Даъво аризаси қўзғатиш ва ишни судда қўришга тайёрлаш ана шундай зарурий жараён. Шунингдек, у одил судловни таъминлашнинг муҳим босқичидир.

Нодир МҲМИНОВ,
фуқаролик ишлари бўйича Самарқанд шаҳар судининг судяси

11:00	M/Ф.
11:15	M/Ф.
11:30	T/С «Агентство Алиби».
12:00	T/С «Агентство Алиби».
12:30	X/Ф «Магма».
14:30	Самое захватывающее видео.
15:30	X/Ф «На Дербасовой хорошая погода, или На Брайтон-Бич опять идет дождь».
17:30	T/С «Шлионы и предатели».
18:30	Смешная реклама.
19:00	Самое смешное видео.
19:25	Самое смешное видео.
20:00	Территория призраков.
21:00	Чужака со всего света.

видео.
23.00 Т/с «CSI. Место преступления Лас-Вегас».
23.55 Т/с «Отряд «Антитеррор»».
01.00 Территория призраков.
02.00 Т/с «Лас-Вегас».
02.55 Т/с «Вспомнить все».

СТС

07.00 X/ф «Дорогой Франки».
(Великобритания).
08.55 M/c «Элптер и Лоп-
ка».
09.20 M/c «Свишарики».
09.30 M/c «Пукса».
10.00 M/c «Том и Джерри.
Комедийное шоу».
10.15 «Самый унылый».
12.00 X/ф «Гудзонский яст-
реб» (США).
13.50 M/c «Том и Джерри.
Комедийное шоу».
14.00 M/c «Чип и Дейл спе-
шат на помощь».

13.00 М/с «Скуби Ду».
16.00 М/с «Геркулес».
17.00 «6 кадров».
17.30 «Самый умный».
19.30 «6 кадров».
19.40 Х/ф «Пятый элемент».
22.00 Х/ф «Как отделаться от парня за 10 дней» (Германия - США).
00.00 «Хорошие шутки».
02.00 Х/ф «Птаха» (США).
04.30 Х/ф «Изоляция» (США).
06.20 Музыка на СТС.

Домашний

07.30 «Всемирная картинная галерея».

06.30 Домашние сказки.
08.30 М/ф "Чуны".
09.05 Комедия "Папашин".
(Франция).
10.30 "В мире животных".
11.30 Полевые работы.
12.00 Дружба моего хозяина.
12.30 Цветная революция.
13.00 Муз. фильм "Танцор диско". (Индия).
15.45 Заграничные штучки.
16.00 Спросите повара.
16.30 "Мать и дочь".
17.30 Мелодрама "Старцы или Странствующие любви", 5 и 6 с.
19.30 Т/с "Доктор Хаус".
20.30 Т/с "Гуаро Агаты Кристи".
Квартир на четвертом

21.30 Домашние сказки.
22.00 Кинономан «Дом, в котором я живу».
00.00 Жизнь по правилам.
00.30 Комедия «За витринами универмага».
01.15 Мелодрама «Стервы, или Страстности любви» 5 и 6 с.
04.10 Т/с «Любовь Агаты Кристи». Квартет на четвертом этаже».
05.00 Кинономан «Дом, в котором я живу».
06.35 Мультфильм «Домашнем».

ЎЗБЕКISTON

5.55	Курсатувлар дастури.	18.00	«Монте-Кристо». Т/с.
6.00	«Ассалом, Ўзбекистон!»	18.40	«Ўзбек хабарлари».
7.00	«Сарой жаҳоирлари» Т/с.	18.55	«Мулки мумтоз».
7.30	«Минг бир ривоят».	19.00	«Давр».
7.40	«Дилхуш наволар».	19.30	«Айла» Т/с.
7.55	ТВ анонс.	20.15	«Тадқиқур чирочи».
8.00-8.35	«Ахборот».	20.20	«Шарқ навои».
8.35	«Олтин мерос» Т/с.	21.00	«Батан меҳри».
8.40	«Қайтар дунё» Т/с.	21.10	«Жумон» Т/с.
9.15	«Ихлос».	21.55	«Ўзбек хабарлари».
9.20	«Юртим бўйлаб» дастури.	22.00	«Давр».
9.45	«Ширк, ширк, ширк».	23.00	«KINOMANIYA».
10.05	«Қадоғир ороли» М/ф.	23.45	«Таскин».
10.30	ТВ анонс.		
10.35	2008 йил - Ёшлар йили.		
10.55	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.		
11.00	«Ахборот».		
11.10	«ТВ шифокор» Т/с.		
11.15	«Анчик ёлгон» Т/с.		
11.50	«Ахборот» /интима/.		
12.00	«Ассалом, Ўзбекистон!» Т/с.		
13.00	«Сўнги киролима» Т/с.		
13.55	«Эски айлор».		
14.00	«Ахборот».		
14.15	ТВ анонс.		
14.20	«Олтин мерос».		
14.30	«Юртим бўйлаб» дастури.		
14.45	«Оқариб».		
15.25	«Баким Самарқанд».		
15.55	«Оқимлардан бири».		
16.15	ТВ анонс.		
16.20	«Мардал мактаби».		
16.40	«Иқоминг».		
17.00	«Ахборот».		
17.10	ТВ анонс.		
17.15	«Шифокор қабулида».		
17.40	«Болалар сайёраси».		
17.45	«Эрталаб» - яхшиликка		
17.55	«Ахборот».		
18.00	«Минг бир ривоят».		
18.05	«Қайтар дунё» Т/с.		
18.45	«Хайт манаслари».		
18.55	«Ички дарё оралида».		
19.15	«Оқимлардан бири».		
19.25	«19.55. 20.55 Ўзбекистон».		
19.30	«Ахборот» /рус/.		
20.00	ТВ анонс.		
20.05	«ТВ шифокор».		
20.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
20.50	«Минг бир ривоят».		
21.00	«Ахборот».		
21.30	«Сўнги киролима» Т/с.		
21.55	«Сўнги киролима» Т/с.		
22.55	ТВ анонс.		
23.00	«Қўшимсан, муҳаббат» /SMS/.		
23.10	«Мари Кори» Т/с.		
23.55-00.05	Туни наволар.		

ЎЗБЕКISTON

17.55	«Тошкент гуллари».	18.00	«Монте-Кристо» Т/с.
18.35	«Ўзбек хабарлари».	18.40	«Ўзбек хабарлари».
18.40	«Мулки мумтоз».	18.55	«Мулки мумтоз».
19.00	«Давр».	19.30	«Айла» Т/с.
19.30	«Айла» Т/с.	20.15	«Тадқиқур чирочи».
20.15	«Тадқиқур чирочи».	20.20	«Шарқ навои».
20.20	«Шарқ навои».	21.00	«Батан меҳри».
21.00	«Батан меҳри».	21.10	«Жумон» Т/с.
21.55	«Ўзбек хабарлари».	22.00	«Давр».
22.00	«Давр».	23.00	«KINOMANIYA».
23.45	«Таскин».		

TOSHKENT

7.25	Курсатувлар тартиби.	18.00	«Тет-а-тет».
7.30	«Салом, Тошкент!».	18.10	«Хайт уйинлари».
7.35	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.	18.30	«Хабарлар» (рус тилида)
8.30	«Эскералда».	18.50	«Муқоний тайм».
8.35	«Телехурьер - маркет».	19.10	«Файрида Машвал».
8.55	«Телехурьер - маркет».	19.30	«Спортивна гимнастика».
9.15	«ТВ юрист».	20.10	«Шарқ жаҳон».
9.20	«Мисси гавар».	20.30	«Бизнес-рево».
9.30	«Пойтахт» ахборот да-	20.40	«МАКС И КОМПАНИ».
9.40	«Эрталаб» эфирини - келасанга эфирини.	21.25	«ФУТБОЛ КУБОК ОНЫ».
9.55	«Уларим».	21.55	«ЗЕНИТ» (РОССИЯ) - «БАВАРИЯ» (ГЕРМАНИЯ) -
10.00	«Мусика SMS».	22.00	«МАКС И КОМПАНИ».
10.05	«Биласизми?».	22.30	«Салом, Тошкент!».
10.30	«Пойтахт» ахборот да-	23.25	«Формула - 1».
10.40	«Милатрос».	23.45	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.
10.45	«Оқариб».		
11.00	«ТВ шифокор» Т/с.		
11.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
11.15	«Ахборот» /интима/.		
11.50	«Ахборот».		
12.00	«Ассалом, Ўзбекистон!» Т/с.		
13.00	«Сўнги киролима» Т/с.		
13.55	«Эски айлор».		
14.00	«Ахборот».		
14.15	ТВ анонс.		
14.20	«Олтин мерос».		
14.30	«Юртим бўйлаб» дастури.		
14.45	«Оқариб».		
15.25	«Баким Самарқанд».		
15.55	«Оқимлардан бири».		
16.15	ТВ анонс.		
16.20	«Мардал мактаби».		
16.40	«Иқоминг».		
17.00	«Ахборот».		
17.10	ТВ анонс.		
17.15	«Шифокор қабулида».		
17.40	«Болалар сайёраси».		
17.45	«Эрталаб» - яхшиликка		
17.55	«Ахборот».		
18.00	«Минг бир ривоят».		
18.05	«Қайтар дунё» Т/с.		
18.45	«Хайт манаслари».		
18.55	«Ички дарё оралида».		
19.15	«Оқимлардан бири».		
19.25	«19.55. 20.55 Ўзбекистон».		
19.30	«Ахборот» /рус/.		
20.00	ТВ анонс.		
20.05	«ТВ шифокор».		
20.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
20.50	«Минг бир ривоят».		
21.00	«Ахборот».		
21.30	«Сўнги киролима» Т/с.		
21.55	«Сўнги киролима» Т/с.		
22.55	ТВ анонс.		
23.00	«Қўшимсан, муҳаббат» /SMS/.		
23.10	«Мари Кори» Т/с.		
23.55-00.05	Туни наволар.		

TOSHKENT

7.25	Курсатувлар тартиби.	18.00	«Тет-а-тет».
7.30	«Салом, Тошкент!».	18.10	«Хайт уйинлари».
7.35	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.	18.30	«Хабарлар» (рус тилида)
8.30	«Эскералда».	18.50	«Муқоний тайм».
8.35	«Телехурьер - маркет».	19.10	«Файрида Машвал».
8.55	«Телехурьер - маркет».	19.30	«Спортивна гимнастика».
9.15	«ТВ юрист».	20.10	«Шарқ жаҳон».
9.20	«Мисси гавар».	20.30	«Бизнес-рево».
9.30	«Пойтахт» ахборот да-	20.40	«МАКС И КОМПАНИ».
9.40	«Эрталаб» эфирини - келасанга эфирини.	21.25	«ФУТБОЛ КУБОК ОНЫ».
9.55	«Уларим».	21.55	«ЗЕНИТ» (РОССИЯ) - «БАВАРИЯ» (ГЕРМАНИЯ) -
10.00	«Мусика SMS».	22.00	«МАКС И КОМПАНИ».
10.05	«Биласизми?».	22.30	«Салом, Тошкент!».
10.30	«Пойтахт» ахборот да-	23.25	«Формула - 1».
10.40	«Милатрос».	23.45	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.
10.45	«Оқариб».		
11.00	«ТВ шифокор» Т/с.		
11.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
11.15	«Ахборот» /интима/.		
11.50	«Ахборот».		
12.00	«Ассалом, Ўзбекистон!» Т/с.		
13.00	«Сўнги киролима» Т/с.		
13.55	«Эски айлор».		
14.00	«Ахборот».		
14.15	ТВ анонс.		
14.20	«Олтин мерос».		
14.30	«Юртим бўйлаб» дастури.		
14.45	«Оқариб».		
15.25	«Баким Самарқанд».		
15.55	«Оқимлардан бири».		
16.15	ТВ анонс.		
16.20	«Мардал мактаби».		
16.40	«Иқоминг».		
17.00	«Ахборот».		
17.10	ТВ анонс.		
17.15	«Шифокор қабулида».		
17.40	«Болалар сайёраси».		
17.45	«Эрталаб» - яхшиликка		
17.55	«Ахборот».		
18.00	«Минг бир ривоят».		
18.05	«Қайтар дунё» Т/с.		
18.45	«Хайт манаслари».		
18.55	«Ички дарё оралида».		
19.15	«Оқимлардан бири».		
19.25	«19.55. 20.55 Ўзбекистон».		
19.30	«Ахборот» /рус/.		
20.00	ТВ анонс.		
20.05	«ТВ шифокор».		
20.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
20.50	«Минг бир ривоят».		
21.00	«Ахборот».		
21.30	«Сўнги киролима» Т/с.		
21.55	«Сўнги киролима» Т/с.		
22.55	ТВ анонс.		
23.00	«Қўшимсан, муҳаббат» /SMS/.		
23.10	«Мари Кори» Т/с.		
23.55-00.05	Туни наволар.		

TOSHKENT

7.25	Курсатувлар тартиби.	18.00	«Тет-а-тет».
7.30	«Салом, Тошкент!».	18.10	«Хайт уйинлари».
7.35	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.	18.30	«Хабарлар» (рус тилида)
8.30	«Эскералда».	18.50	«Муқоний тайм».
8.35	«Телехурьер - маркет».	19.10	«Файрида Машвал».
8.55	«Телехурьер - маркет».	19.30	«Спортивна гимнастика».
9.15	«ТВ юрист».	20.10	«Шарқ жаҳон».
9.20	«Мисси гавар».	20.30	«Бизнес-рево».
9.30	«Пойтахт» ахборот да-	20.40	«МАКС И КОМПАНИ».
9.40	«Эрталаб» эфирини - келасанга эфирини.	21.25	«ФУТБОЛ КУБОК ОНЫ».
9.55	«Уларим».	21.55	«ЗЕНИТ» (РОССИЯ) - «БАВАРИЯ» (ГЕРМАНИЯ) -
10.00	«Мусика SMS».	22.00	«МАКС И КОМПАНИ».
10.05	«Биласизми?».	22.30	«Салом, Тошкент!».
10.30	«Пойтахт» ахборот да-	23.25	«Формула - 1».
10.40	«Милатрос».	23.45	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.
10.45	«Оқариб».		
11.00	«ТВ шифокор» Т/с.		
11.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
11.15	«Ахборот» /интима/.		
11.50	«Ахборот».		
12.00	«Ассалом, Ўзбекистон!» Т/с.		
13.00	«Сўнги киролима» Т/с.		
13.55	«Эски айлор».		
14.00	«Ахборот».		
14.15	ТВ анонс.		
14.20	«Олтин мерос».		
14.30	«Юртим бўйлаб» дастури.		
14.45	«Оқариб».		
15.25	«Баким Самарқанд».		
15.55	«Оқимлардан бири».		
16.15	ТВ анонс.		
16.20	«Мардал мактаби».		
16.40	«Иқоминг».		
17.00	«Ахборот».		
17.10	ТВ анонс.		
17.15	«Шифокор қабулида».		
17.40	«Болалар сайёраси».		
17.45	«Эрталаб» - яхшиликка		
17.55	«Ахборот».		
18.00	«Минг бир ривоят».		
18.05	«Қайтар дунё» Т/с.		
18.45	«Хайт манаслари».		
18.55	«Ички дарё оралида».		
19.15	«Оқимлардан бири».		
19.25	«19.55. 20.55 Ўзбекистон».		
19.30	«Ахборот» /рус/.		
20.00	ТВ анонс.		
20.05	«ТВ шифокор».		
20.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
20.50	«Минг бир ривоят».		
21.00	«Ахборот».		
21.30	«Сўнги киролима» Т/с.		
21.55	«Сўнги киролима» Т/с.		
22.55	ТВ анонс.		
23.00	«Қўшимсан, муҳаббат» /SMS/.		
23.10	«Мари Кори» Т/с.		
23.55-00.05	Туни наволар.		

TOSHKENT

7.25	Курсатувлар тартиби.	18.00	«Тет-а-тет».
7.30	«Салом, Тошкент!».	18.10	«Хайт уйинлари».
7.35	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.	18.30	«Хабарлар» (рус тилида)
8.30	«Эскералда».	18.50	«Муқоний тайм».
8.35	«Телехурьер - маркет».	19.10	«Файрида Машвал».
8.55	«Телехурьер - маркет».	19.30	«Спортивна гимнастика».
9.15	«ТВ юрист».	20.10	«Шарқ жаҳон».
9.20	«Мисси гавар».	20.30	«Бизнес-рево».
9.30	«Пойтахт» ахборот да-	20.40	«МАКС И КОМПАНИ».
9.40	«Эрталаб» эфирини - келасанга эфирини.	21.25	«ФУТБОЛ КУБОК ОНЫ».
9.55	«Уларим».	21.55	«ЗЕНИТ» (РОССИЯ) - «БАВАРИЯ» (ГЕРМАНИЯ) -
10.00	«Мусика SMS».	22.00	«МАКС И КОМПАНИ».
10.05	«Биласизми?».	22.30	«Салом, Тошкент!».
10.30	«Пойтахт» ахборот да-	23.25	«Формула - 1».
10.40	«Милатрос».	23.45	«Ташкилот» эфирини - келасанга эфирини.
10.45	«Оқариб».		
11.00	«ТВ шифокор» Т/с.		
11.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
11.15	«Ахборот» /интима/.		
11.50	«Ахборот».		
12.00	«Ассалом, Ўзбекистон!» Т/с.		
13.00	«Сўнги киролима» Т/с.		
13.55	«Эски айлор».		
14.00	«Ахборот».		
14.15	ТВ анонс.		
14.20	«Олтин мерос».		
14.30	«Юртим бўйлаб» дастури.		
14.45	«Оқариб».		
15.25	«Баким Самарқанд».		
15.55	«Оқимлардан бири».		
16.15	ТВ анонс.		
16.20	«Мардал мактаби».		
16.40	«Иқоминг».		
17.00	«Ахборот».		
17.10	ТВ анонс.		
17.15	«Шифокор қабулида».		
17.40	«Болалар сайёраси».		
17.45	«Эрталаб» - яхшиликка		
17.55	«Ахборот».		
18.00	«Минг бир ривоят».		
18.05	«Қайтар дунё» Т/с.		
18.45	«Хайт манаслари».		
18.55	«Ички дарё оралида».		
19.15	«Оқимлардан бири».		
19.25	«19.55. 20.55 Ўзбекистон».		
19.30	«Ахборот» /рус/.		
20.00	ТВ анонс.		
20.05	«ТВ шифокор».		
20.10	«Анчик ёлгон» Т/с.		
20.50	«Минг бир ривоят».		
21.00	«Ахборот».		
21.30	«Сўнги киролима» Т/с.		
21.55	«Сўнги киролима» Т		

«Кулгу руҳни ўлдиради» (Ҳадис).
«Кулгу умрни узайтиради» (Ибн Сино).

Чинакам кулгу мана шу икки ҳақиқат орасида туғилади. Кулгунинг ўз назокат пардаси бор. Унда энг нозик вазиятларни теран идрок этишдан ҳосил бўладиган улкан ҳаёт ҳақиқати мавжуд. Рост ва тўғри сўз билан айтиш имкони бўлмаган қалтис ҳақиқатларни изҳор қилишга журъат мужассам кулгуда.

Кулгу — кўнгил завқи ақл чархи

уни бачканаликка айлантормайлик

Сўз — башариятга инъом этилган энг буюк қудрат. Кулгунинг руҳни ўлдириши ёки, аксинча, умрни узайтириши ўз ўрнида топиб айтилган сўз қудратидандир. Кулгу инсоннинг ўз-ўзига, ҳаётга юзма-юз келиши, ибрат олишининг содда ва чиройли, ортиқча иддаоларсиз бир шакли. У изтироб ва кўзёшининг акси эмас, балки унинг бошқача бир ҳолатда юзага чиқишидир. Пайғамбаримиз (с.а.в.) йигинда кулишиб ўтирган саҳобаларга қараб: «Бундан кўра олимларга яқинлашингизким, хайрли бўлар», — деганида кулгуга таққ йўқ эди. Билъакс, олам ва одамни мушоҳада этишга даъват бор. Беҳуда қаҳқаҳа эмас, онгли кулгугина руҳ озиғи бўла олади, кўнгилни кўтаради.

Кулгуни «латифа» — нафис, нозик, «аския» — закий, доно сўз деб; масҳарабоз, қизикчи, аскиячини сўз устаси дея таърифлар эканмиз, демак, унинг ижобий ҳодиса эканлигига инкоримиз йўқ. Чунки кулгу ҳам бир зийнат, кулдира олиш — санъат, кула олиш эса фазилатдир.

Қадимда подшоҳлар ўз саройида масҳарабоз сақлаган. Сарой доирасидаги, қолаверса, халқ орасидаги нозик гапларни ҳукмдорга етказишда сарой масҳарабозлари мурват вазифасини бажарган. Санъаткор Юсуф-жон қизик Шакаржонов устози Саъди махсум билан Худойрхон саройидаги қизикчилар гуруҳида ишлаган. Са-

баб, кулгунинг ўз вазифаси бўлган, бугун ҳам бор, келажакда ҳам барҳаёт яшаши шубҳасиз.

Кулгунинг ижодхонаси — халқ. У халқ ичида туғилади, яшайди, тарқалади. Унинг ўрни ҳам, қиммати ҳам шу халқ орасида белгиланади. Халқ унинг харидори. Халқ ҳазилингизни қабул қилмаса, билингки, сиз унинг ҳақиға хиёнат қилгансиз.

Яқинда интернетда «www.ziyouz-preboard.com» саҳифасида қизикчилик бачканаликка айланиб бораётгани, аскияларда ахлоқсиз қочиримлар қилиниши ва ҳоказолар

ларни эшитиш учун томошага киради. Бу оқлов мақсадида айтилган гапми, халққа муносабатми, билмадим-у, аммо кулгунинг аянчли яна бир шакли бор, бу ўз устидан кулиш. Ҳар ҳолда олимликка даъвогар Ортиқ Султонов тилидан мақолада бу изоҳ келтирилган экан, унинг масъулияти ҳам инobatга олинган бўлса керак. Саҳифада «ж...» деб гапини бошлаб, шу билан тугатмаса кўнгли жойига тушмайдиган «халқ» санъаткорнинг «енгил» ҳазилларига эътироз қилиши ноўринлиги ҳақида ўқиб ҳам кўзингиз огрийди, ҳам кўнглингиз...

Ҳақида қатор мақолаларга кўзим тушди. Кундалик ҳаётда тез-тез эшитаётганимиз бу гап янгилик эмас. Аммо бир сатр мени чиндан ҳайратлантирди. Эл таниган сўз устаси Мирзабек Холмедов саҳнада баъзи қўштирноққа сиймайдиган ҳазиллар қилади дейдиган мухлисларга қандай

Фарзандли бўлишни ҳар бир аёл истайди, бироқ кўчада қайсидир тубан зўрлаб қўйиб, шу исноддан орттириладиган фарзанд ҳеч бир аёлнинг орзуси эмас. Худди шундай юракдан кулиб завқланишни ҳар ким истайди, лекин ҳозиргина қаҳ-қаҳ отиб эшитилган сўз учун иззатини билган одамлар орасида мулзам бўлиш ҳеч биримизга ёқмайди.

Рост, бугун оғзи «оналар олқиши»дан бўшамайдиган «ж...» «унвон»и ўзи билан бирга юрадиган гуруҳ бор. Аммо улар жамиятнинг юксак бир тоифасимики, санъаткор унга рағбат юзасидан саҳнага чиқса.

Мирзабек Холмедов, ҳеч муболагасиз, бугунги қизикчилик санъатининг асос устуни. Халқда «том бошида тоғора», «Ёрим қўқони эди» сингари ҳажвий қўшиқлар бор. Мирзабек Холмедов санъатга ҳажвий қўшиқларнинг ўзига хос шаклини олиб кирган ижодкор. Халқ театрларини

қизикчилик театрлари шаклида қайта тиклашга етакчилик қилган юксак иқтидор эгаси. Аммо «халқ сўзи — ҳақ сўз». Бугун саҳнадаги ҳар бир санъаткорга тегишли бу гап.

Жуда аччиқ бир ҳақиқатни кўз олдимишга келтирайлик.

С и з
сахна-
дасиз,
к и м -
д и р
кетган
вақти,
сарф
этган
пулига

ачинмай даврдан чиқиб кетди. Наҳотки, бир нодоннинг завқи учун бир оқилнинг жамоатини бой берсак; алам қилмайдими?! У ўзи билан санъатга, санъаткорга бўлган ихлоси, ҳурмат-эътиборини ҳам олиб кетаяпти. Олимнинг даврасини кимдир тарк этса, бу илмни англаш машаққатидан бўлади ва олим уни тушуна оладиган биргина толиб учун даврага чиқади аслида. Санъаткорнинг даврасини кимдир тарк этса, бу бир мухлисдан айрилганликни билдиради. У ҳузурингизга эҳтиром ва эъзоз билан келган эди, лойиқ кўрмадики, келтирганини олди-ю кетди. Олимни тушунмаганлар тарк этишида қусур йўқ, бироқ санъаткорни тушунганликлар учун тарк этсалар айб. Чунки халқ яхши биладики, ҳар қандай сўз, ҳар бир ҳаракат одамнинг аслий табиати, болалик тарбияси, яқин дўст-биродарларининг таъсиридан бошқа нарса эмас.

Бундан ўн йиллар олдин «Шариф ва Маъруф», «Темир эркак» филмлари суратга олинди. Бу комедияларни «Шум бола», «Келинлар кўзғолони», «Темир хотин» сингари мумтоз асарлар билан қиёслаш ноўрин. Аммо улар янги давр ўзбек киносига янги тушунча — комедия — ўз устидан кулиш деган қарашни шакллантиришга хизмат қилди. Миллий кино миллатни талқин этиши шарт. Содда оққўнгил ва содда аҳмоқ тушунчалари бир-биридан мутлақо фарқли тушунчалар. Биз эса ўзбек киносида ўзбекни оққўнгил эмас, авом ва аҳмоқ қиёфада экранга чиқаришга одатланиб қолдик. Малол келадигани шуки, устоз санъаткорлар устоз санъаткорларга айланиб, шу филмларда иштирок этаяпти.

Кулгу — кўнгил завқи,

ақл чархи. Ўзимизни ҳамиша ўзимизга муносиб нарсалар билан тақдирлай олиш ҳам шараф.

Бир-икки йил олдин Бухорода талаба қизлар танловида ҳакамлар ҳайъатига раислик қиларканман, жуда иқтидорли бир қизнинг рақсига паст балл қўйдим. Бошқа ҳакамлар, ҳатто устозлар ҳам норози бўлиб, изоҳ талаб қилишди. Шунда қиздан ўйинчи ва раққоса ўртасидаги фарқни сўрадим, жумладан, ўтирганлардан ҳам... Жавоб йўқ. Ўйинчи ва раққоса ўртасидаги фарқ шунда эдики, бири бой беради, бири эришади. Бири ўз ҳистуйғуларини бошқара олмайди, бошқаси мухлисининг ҳам эмоцияларини бошқаради. Бири шахват ва харисликни ортттиради, бошқаси завқ ва роҳатни. Иқтидор ҳар иккаласидаям бўлиши мумкин, аммо ҳурмат ва эҳтиром фақат биттасига нисбатан кўрсатилади. Чунки ўйинчи — даъвогар, раққоса — санъаткор.

Аслида санъатнинг ҳар бир тури ана шундай тасниф қилинади. Масалан, «Қаҳқаҳа» театрига ҳеч танқид жоиз эмаски, бу бир ҳаваскорлик, ҳали санъат даражасига кўтарилган эмас. Аммо ўрни келса, Ҳожибой Тожибоевни, Мирзабек Холмедовни, Обид Асомовни, Ўткир ва Ботир Мухаммадхўжаевларни, қолаверса, Зокиржон Очилдиев ва Ортиқ Султоновларни ва шу сирада ҳатто катта авлод санъаткорларини танқид қилишга тўла ҳақлимиз. Чунки улар истейдод эгаси, бугунги кун мумтоз асарларини яратувчи санъаткорлардир. Миллатнинг, миллий санъатимизнинг бугуни ва эртаси учун жавобгар санъаткорлар.

Дилором ҲАМРОЕВА,
филология фанлари
номзоди

Зукко ва туғма олим Бегали Қосимовни давраларда ҳазиллашиб, «Жадидларнинг сўнггиси» деб атардик. У ҳеч нарса демас, фақат мийиғида жилмайиб кўярди. Бегали ташқи кўринишидан ҳам жадидларга ўхшаб кетарди, кўзойнақ тақиши, айникса нозиккина мўйлаби тасаввуримизни яна ҳам тиниклаштирарди.

Аслида ҳам Бегали Қосимов ўзининг бутун вужуди, фикрий олами, салоҳияти, этикоди, интилишлари, талабчанлиги, ростгўйлиги, ваъдага вафо қилиши, миллатпарварлиги билан чиндан ҳам жадид эди! Айтиш мумкинки, у табиятан жадид бўлиб туғилган эди. Университет ва ҳаёт сабоқлари эса уни яна ҳам чиниктирди, тоблантирди.

Маърифатпарвар аллома

Москвада ўқийган кезларим, 1965 йилда Тошкентга келиб ярим йил турли тахририятларда ишладим. Бегали Қосимов Тошкентга келиб орттирган энг биринчи яқин, сирдош дўстим эди ва шундай бўлиб қолди. Абдулла Орипов мени аспирант Бегали Қосимов ётоқхонасига бошлаб борди ва у билан таништирди. Бу воқеа 1965 йил 25 январь кун рўй берганди. Худои таоло бизга шу қадар мустаҳкам, оқибатли дўстлик насиб этдики, қирк йилча вақт мобайнида бошимизда офтоблар порлаб чиққанда ҳам, бўронлар сурон солиб ўтганда ҳам унга ҳеч нарса раҳна сола олмади. Аксинча, ўртада бирон-бир яширин сири бўлмаган самимий дўстлик мустаҳкамлангандан мустаҳкамланиб бораверди.

Бизларни фақат оилавий дўстликигина эмас, балки ижодий дўстлик ҳам йўлимизни бир-бирига маҳкам боғлади. Ушбу икки жиҳат қўшилиб чинакам инсоний дўстлик пайдо бўлдики, бунга шукурлар қиламиз. Маликаларимиз Матлубахоним билан Манзурахонимларнинг бир-бирларига бағоят меҳрибонликлари, сирдош дўгона эканликлари эса қадрдонлигимизга ортқ куч бағишлади.

1976 йили қайсидир байрам арафасида Бегали билан Матлубахонлар бизни меҳмонга таклиф қилдилар. Бир-биримизникига борди-келдимиз узилмасди. Зиёфат қуюқ бўлди. Эртадан кечгача адабиётнинг у четидан кириб бу четидан чиқдик. Шу паллалар Бегали ўзининг докторлик диссертацияси бўйича қизғин изланишлар олиб борарди, мен эса «Боқий дунё» шеърый романининг биринчи қисмини «Шарқ Юлдузи» журналида эълон қилган, иккинчи ва учинчи қисмларини ёзиш ташвишида юрардим. Икки дўст шу кунли маликаларимиз олдида шундай аҳд қилдик: 1980 йилга Бегали ўзининг докторлик тадқиқотини ниҳоясига етказди, қамина эса «Боқий дунё» шеърый романига нуқта қўяман... Аҳд-паймон мустаҳкам эди, иккимиз ҳам ваъдада қаттиқ турдик, кўзланган ижодий-илмий ишларимизни адо этдик. Бегали диссертациясини муваффақиятли ҳимоя қилди, менинг эса «Боқий дунё» шеърый романи китоб ҳолида босилиб чиқди... Кейинчалик Бегалининг таклифи билан Миллий университетда (у пайтда ТошДУ) шеърый романининг тақдироти бўлиб ўтди. Тақдимотни машҳур олим Фулом Каримов бошқарди...

Биз икки дўст бирон ишни қилсак, уни ҳеч қачон ғараз йўлида қилмасдик, таъмадан

мутлоқ йироқ эдик, шундан кўнглимиз бағоят равшан тортарди. Бегали қарийб барча асарларимнинг ёзилишидан хабардор бўлар, уларнинг муҳокамаларида иштирок этар, ўзининг маслаҳатларини берар, мақолалар ёзарди. Менинг ижодим ҳақида ёзган сўнгги мақоласи «Улуғ салтанат сирлари» 2003 йил 18 март кун «Халқ сўзи» газетасида эълон қилинганди. Қамина ҳам унинг ижодий фаолиятдан ҳамиша бохабар бўлиб турардим.

Бсимда бор, Бегали ўз тадқиқоти асосида бир монографик тарзда китоб тайёрлади. Унга ном қўйишда биргалашиб узоқ ўйландик. Бегали шоиртабиат инсон эди. Навоийнинг, Ҷулпоннинг кўп ғазалларини ёд биларди. Тортишиб-тортишиб, «Излай-излай топганим» деган шоирона номни танладик, иккимизга ҳам маъқул бўлди, керакли жойларда илмий тадқиқотга ҳам шундай ном қўядиларми, деб айримлар норизолик билдирдилар, дашномлар ҳам эшитилди. Мен шу паллалар нашриётда бош муҳаррир лавозимида ишлардим, охир-оқибат китобнинг биз истаган номда чиқишига эришдик.

Биргаликда нашр этган китобларимиздан бири, уни нодир дейиш мумкин, «Навоийнинг нигоҳи тушган...» (1986) таъкираси бўлди, уни ўзаро «Навоий антологияси» деб атардик. Шу ерда бир нарсани айтиб ўтай. Бегали каминанинг таклифи билан «Навоий ва жаҳон адабиёти» номли катта китоб устида ҳам иш бошлаган, материаллар тўплаган эди, афсуски, ният амалга ошмай қолди.

Юқорида зикр этилган таъкирага Бегали, адабиётшунос олима Раъно Нурматова ва қамина ҳамкорликда Алишер Навоийнинг назари тушган, ўқиган, ўқибгина қолмай, у ҳақда ўзининг турли асарларида ажойиб фикрлар ҳам билдирган ўзбек шоирлари Аҳмад Югнакий, Хоразмий, Лутфий, Амирий, Сакокий, Гадоий, Атоий ва бошқалар ижодидан намуналарни бир муқова остига жамладик. Дўстим иккимиз китобга «Навоий тузган гулдаста» деган кириш мақоласини ёздик...

Учрашувларимиз ҳеч қачон шунчаки учрашув эмас, балки ижодий баҳсларга ўралган қизғин фикр алмашувига айланиб кетарди. «Боқий дунё» асарининг биринчи қисмини ёзганимдан кейин энг аввал кўтариб Бегалининг уйига келдим ва ўқиб бердим. Табриклади, кўнглимни кўтариб, жўяли фикрлар билдирди. Асарнинг

қахрамони Қудрат жадидлар билан дўст, маърифатпарвар инсон. Унинг ўзи ҳам жадид. Етимлар учун мактаб очган. Асарда у ким билан яқин бўлиши керак? Бу ерда Бегалининг таклифи менга жуда қўл келди. У Абдулла Авлоний сиймосини асарга киритишни маслаҳат берди. Негадир улкан маърифатпарвар бизга руҳан яқин эди. Бегалининг илк китобларидан бири «Абдулла Авлоний» деб аталарди. Кейин иккимизнинг саъй-ҳаракатимиз билан «Филҳақ, урфдан – урфонгадир йўл!» шioriни кўтариб чиққан Абдулла Авлонийнинг узоқ пайтлардан бери илк мартаба «Тошкент тонги» (1978) номли сайланмани нашр қилиниб ўқувчилар қўлига етиб борди. Бегали адиб асарларини тўплаб, унга каттагина сўзбоши ёзди, нашриёт режасига киритди. Шуни айтиш лозимки, ўша пайтлар жадидларнинг асарлари осонликча нашр этилавермас эди.

Шеърый романда қахрамонлардан бири сифатида Абдулла Авлоний бадиий образининг пайдо бўлиши ана шундай рўй берган эди. Ҳатто маърифатпарварнинг қизи Сора асардаги Ситора прототиби қилиб олинди...

1982 йилни кутиб олишни бизнинг уйимизда бошладик. Қадрдонимиз, тиббиёт фанлари доктори, профессор Жуманазар Бекназаров, Бегали учовимиз бизнинг уйимизда янги йилни муносиб қарши олиб, қадаҳлар кўтардик, шеърлар ўқидик, мусика тингладик, шахмат ўйнадик. Бегали шахматнинг етук устаси эди. Ҳаммани ютиб ташлади. Ўтириш қизғин кечаётган эди. Кутилмаганда кечаси соат бирда – энди бу янги йил – ҳаммада ҳозирок чиқиб Бегалининг уйига бориш керак, деган ўта муҳим фикр туғилди! Улуғ фикрлар одатда кечаси келади-да... Манзурахоним тараддудга тушганимизни кўриб, ҳозир кечаси, ташқарида гупиллаб қор ёғяпти, Қорасувдан (биз яшаган жой) шаҳарнинг нариги четигаги Қорақамишгача (Бегалилар уйи) етиб олиш мушкул ахир, шу ерда қолинглар, ерталаб бора-сизлар, деб Худонинг зорини қилди, аммо қулоқ солмадик. Чикиб кетдик... Адашган машиналарни топганимизда машинада, бўлмаса яёв қор кечиб Бегалиларнинг уйига қандай ва қачон етиб борганимиз, гапнинг очиги, эсимда йўқ. Лекин биз уч дўст ўз-ўзимиздан мамнун, бахтиёр эдик.

Матлубахоним бизларни дарҳол ўзлари беазаган башанг байрам дастурхони

га таклиф қилдилар. Бизнинг уйимизда бошланган дунёнинг мангулиги, ҳаётнинг гўзаллиги, адабиётнинг улугворлиги, замоннинг мураккаблиги, дўстликнинг бебаҳолиги ҳақидаги дилкаш ва қизғин суҳбатларимиз янги йилнинг илк кун кечгача давом этди...

Матлубахоним Бегали дўстимнинг суюкли рафикаси, фарогати,

Муҳаммад АЛИ, Ўзбекистон халқ ёзувчиси, Давлат мукофоти лауреати

Амир Темурнинг юришлари қайси бирига қиради, деб савол бердик ўзимизга ўзимиз. Шубҳасиз, бобомиз Амир Темур буюк фотиҳдир, зинҳор истилочи эмас, буни яхши англаб олишимиз кераклигини ва

ҳамиша нозиккўнгул умр йўлдошини авайлаган, унга совуқроқ шабадани ҳам раво кўрмаган, ижодий ишларида кўмакчи, ёрининг илмий ишлари учун ўзининг вақтини, умрини бахшида этган, нурли хонадоннинг ардоқли бекаси, айтган гапини ўзи ҳам зўрға эшитадиган назокатли ўзбек аёлдир. Ўхшатмагунча учратмас деган мақол, менимча, Бегали дўстим билан Матлубахоним ҳақида айтилган. Агар эр билан хотин ҳамфикр, баҳамжиҳат, бир-бирини тушуниб яшаган, фарзандлар бахтини кўрган, роҳат-фарогатга чўмилган, бошқалар ҳавас қилган оилага мисол керак бўлса, шубҳасиз, дўстимнинг оиласига мурожаат этиш лозим. Чиндан ҳам, улар бамисли бир бодомнинг ичидаги қўш мағиздай иноқ ва сирдош умр кечирдилар. Матлубахоним Бегалининг «Миллий уйғониш» (номи асли «Жадидчилик») деган салмоқли китоби чиққанида кўзлари қувончдан чакнаб кетган эди. Узоқ кунлар ва тунлар бирга қилинган меҳнатлар самараси эди бу. Бегали дўстим ҳозир уйимда китоб жавонимни беаба турган ушбу китобини қуйдаги сўзлар билан менга ҳада қилди: «Қадрдоним, маслақдошим, улуғ дўстим Муҳаммад Алига меҳр ва муҳаббат билан Бегали. 11 март 2003 йил.»

Бегали сафарларда жуда ҳам ажойиб ҳамроҳ эди, у билан юрганда зериқмасди киши. Унинг қизиқиш доираси фақат адабиёт ёки адабиёт тарихи билангина чекланмаган эди. У тарихимиз ҳақида ҳам билимдон олим сифатида мулоҳаза юритарди. Шаҳрисабзга борганимизда Соҳибқирон Амир Темур ва унинг юришлари ҳақида фикрлашиб қолдик. Ва фикрларимиз бир жойдан чиққанини кўриб ҳайрон бўлмадик. Қарашларимиз қарийб бир хил эди. Чунончи, ҳарбий юришларнинг икки хили бор: биринчиси – фатҳ этмоқ, иккинчиси – истило этмоқ. Фатҳ этмоқ – қўшин боради, маконни забт этади, аммо ғолиб ўша юртда қолмайди, бинобарин маконни ўзлаштирмайди, тилига раҳна солмайди, маданиятини поймол этмайди. Моли омонни, тоvonни хазинага олади ва қайтади. Истило этмоқ – қўшин боради, маконни забт этади ва моли омонни олади, хазинасини бойитади ва... ўша ерда қолади... Забт этилган маконни астойдил ўзлаштириш, маданиятини поймол этиш, тилига зўғум қилиш ва ҳоказо ғоратлар билан шуғулланади.

тарғиб этишда бунга аҳамият беришимиз лозимлигини ўқирдик ўшанда бир-биримизга.

1985 йилда мени ишимдан озод этдилар. Асарларим босилмайди, номим чиқмайди, Пушкиндан қилган таржималарим эълон қилинса ҳам таржимон номи олиб ташланади. Пушкин ўзбекча ёзибдими, дейди одамлар... Илгари қучоқлашиб ўпишиб кўришадиган дўстлар энди қўл учидagina сўрашишади... Садоқат эгаси бўлган Бегали шунда чин дўстлик намунасини кўрсатди. Кўнглимни авайлаб, мени чалғитиш учун «Сарбадорлар ҳақида роман ёзясиз... Ўша сарбадорлар ўтган йўлларни кўриб келамиз, тасаввурингиз учун жуда зарур», дея қўймасдан бир неча дўстлар билан Қасбига, она қишлоғига олиб кетди. Ҳозирги Туркменистон чегарасидаги Чилғумбаз сардобасигача бориб, сардоба сувидан чой қайнатиб ичиб, чўлларни томоша қилиб қайтдик...

Дўстларимиз Пирмат Шермухамедов, Жуманазар Бекназаров, Тўлан Низомилар билан биргаликда кўп сафарларда бўлганимиз, Қасби, Бўз, Ўзган, Қамаш, Шохимардон, Хоразм... дегандай. 1991 йилда Туркистон шаҳрида Хожа Аҳмад Яссавийга бағишланган халқаро анжуманда бир гуруҳ адиб ва олимлар иштирок этдик. Ўшанда мен Ёзувчилар уюшмаси Бадиий таржима ва адабий алоқалар маркази расиси эдим, делегацияга бошчилик қилдим. Бегалининг маърузаси жуда чиройли ва мазмунли чиқди. Таклифим билан Бегали Халқаро Хожа Аҳмад Яссавий қўмитасига аъзо этиб сайланди, Туркиядан, Қозғистондан, Россиядан келган меҳмонлар орасидан дўстлар орттирди. Натижада хорижда адабиётимизнинг тарғиботчисига айланди. Анжуман давомида Бегали одатдагидек катта дафтарини олдиға ёзиб олиб, эринмай маърузалардан, баҳслардан ўзига мақбул фикр-мулоҳазалар ва далилларни бирма-бир кўчириб ўтирди. Катта юмалоқ столи кузатганимда ҳеч кимнинг олдида шундай дафтарни кўрмадим ўшанда...

У чинакам олим эди. Улуғ дўстим Бегали Қосимов ўзбек фани, адабиёти ва маданиятига улкан ҳисса қўшган маърифатпарвар сиймолардан бири бўлиб қолишига асло шубҳа йўқ...

«Қишлоғимизда ҳамма савдогар...»

Дўстимни тўйга таклиф қилиш учун уйига бордим. У чекка қишлоқда яшайди.

Салом-аликдан сўнг таклифномани бериб, кетишга ижозат сўраганим, у:

— Дам олиб кет. Хоҳласанг, қишлоқ марказига чиқамиз. Бир пиёла чой устида гурунглашамиз, — деди. — Бугунги кунда қишлоғимизда ҳамма савдогар, тадбиркор бўлиб кетди. Ишонмасанг, атрофга яхшилаб разм сол.

Ўртоғим ёмғирдан кейинги кўзқориндай кўпайиб бораётган кичик-кичик дўконлару сигарет, қурут сотиб ўтирган баққолларни кўзда тутапти деб ўйлабман. Лекин... хонадонлар эшиги ёнида сабзи, пиёз, картошка, олма, ўрик, нок сингари мева-чевалар, барча маҳсулотлардан намуналар қўйилиб, устига нархлар ҳам ёзиб қўйилган. Айрим дарвозалар ёнига айвончалар қуриб, ичига шелуха, кун-

жара, кепак, ялама туз, баъзиларига эса цемент, оҳак, бўр каби қурилиш материаллари тўкиб қўйилган. Навбатдаги хонадон девори тагига 10-15 та терак ётқизилиб, устига «сотилади» деб ёзиб қўйишбди. Бошқа эшикларда «эшик, ром бор», «ойна солади», «аптека» деган ёзувлар кўзга ташланади.

— Қойил, рекламанинг ҳам ишловини бериб юборишбди-ми?

— Нимасини айтасан. Илгари ёшлар таниш-билиш бўлмаса савдо идораси олдида ҳам яқинлашолмасди. Эркин савдога рухсат этилди-ю, кўраётганингдек ҳамма савдогар бўлиб кетди. Бу-ку кўчадаги савдо. Сут, қатик сотадиганларнинг жарангдор овози барвақт туришга одатлантириб қўйган. Сомон, ўт сотадиганлар велосипедларига икки-уч қолни жойлаштириб, «Мол-қўйларинг ўтсиз қолмасин» дегандек белги бериб ўтишади. Асалфурушларнинг тили ширинлигини айтмайсанми? Қишлоқ болалари сурнай товушини эшитишлари билан музқаймоқ ё пахтақанд келганини билиб, югуриб қолишади. Машина сингали чалиндими, билки, эшигинг тагига тандирми, той пахтами, чойнак-пиёлами, ишқилиб рўзғорга зарур бўлган би-

рор нарса келган бўлади.

Икки қаватли ҳашаматли уй олдида келганимизда ариқ бўйида уч-тўрт бола шиша идишларни ювиб турган эди. Бу хонадон қўлбола ароқ ясаб сотишга «ихтисослашган» экан. Отаси қишлоқдаги «озиқ-овқатлар» дўконига қоровул бўлиб ишлаган. Ушанда «савдо сирлари»ни мукамал эгаллаган экан, мана энди ароқ ишлаб чиқаришни йўлга қўйиб юборибди...

— Илгари магазинларда «спиртли ичимликлар соат 11.00 дан 17.00 гача сотилади», «ҳар бир кишига 1 дона ароқ сотилади» деган ёзувлар бўларди. Ҳозир-чи? Бу хонадонга ярим кечаси келсанг ҳам машинангн тўлдириб кетишинг мумкин, — деди дўстим. — Пулинг бўлмаса, хижолат бўлма. Уларнинг бағри кенг. Қарзга ҳам бериб юбораверишади.

Қишлоқ марказидаги чойхонада чой ичиб ўтирар эканмиз, оғайнимдан сўрадим:

— Шу ўртада миллий услубда қурилган маданият уйига кўзим тушганди. Бузиб ташладиларингми?

— Ёши улуғларнинг айтишича, ҳамқишлоқларимиз уни ҳашар йўли билан қуришган экан. Нақшли устунларини шаҳардаги номдор усталарга бу-

юртма бериб қилдиришган. Бироз эскириб қолган бўлса-да, қишлоқ ахлининг қорига яраб турарди. Унча-мунча йиғилиш, учрашув, концертлар бўлиб турарди. Кичикроқ бўлса-да, кутубхонасидан фойдаланардик. Ширкатимизга қўшни қишлоқдан бир отчопар раис бўлиб келди-ю, ширкат тугатилиши арафасида шу бинони «сотилди» деб арзон-гаровга ўғлига расмийлаштирди. Сўнгга бузиб, ўрнига ароқ сотадиган дўкон билан биярдхона қуриб, ижарага бериб қўйган.

Кетишга отланар эканман, машинанинг ёқилги кўрсаткичи қизил ёниб қолганини сездим. Ўртоғимга қарасам «муаммо йўқ» деди-да, қўшни эшик ёнида турган ўн ёшлардаги болага ишора қилди. У уйига зинғиллаб кириб, елим идишда бензин олиб чиқди-да, ҳай-ҳайлашимга ҳам қарамай, қопқоқни очиб, бензинни ўзи қуя бошлади. «Сифати қалай?» сўрадим ундан. «Бизда фуфло бензин бўлмайди. Беҳижолат», — деди у.

Дўстим билан хайрлашиб, кенг, равон йўлдан шаҳарга қайтар эканман, бошимда турли фикрлар чарх урарди.

«Тадбиркорлик, савдогарлик яхши албатта. Фақат...».

Мухторжон ХЎЖАЕВ

«Тезиковка» бозорини шахримизда билмаган киши бўлмаса керак. Авваллари у «Шимолий темирйўл» шоҳбекатининг шундоқ яқинида бўлса, ҳозир «Кўйлик» массивида жойлашган. Бу бозорда рўзғор учун зарур бўлган ҳамма нарсани сотиб олишингиз мумкин. Ҳозир у ерда уй хайвонларининг барча турини учратасиз.

ВАФОДОРНИ БОЗОРГА ЕТАКЛАГАН ФАНИ АМАКИ

Ажабки, шарқ халқлари илон, маймун, чўчка, мушук, сичқон, каламуш, итларни сираям бозорга олиб чиқиб, олди-сотди қилмаган. Фарб бозори бу борада ўзлигини аллақачон намоён қилиб бўлган...

Яқинда бозор оралаб темир-терсак кўриб юрган эдим. Мушук кўтарган аёллару ит етаклаган эркекларнинг шошиб бораётганини кўриб орқасидан эргашдим. Не кўз билан кўрайки, Фани амаким йўлбарсдек занжирбанд итини ушлаган ҳолда мижоз кутиб турарди. Шу тобда истараси иссиқ бир мижоз унинг қўлини кафтига олиб, савдолаша бошлади. — Хўп денг, уста! Ана, тагин ўн доллар қўшдим... — Йўқ-йўқ, мен айтганимга сотаман. Беш юз мингдан бир сўм ҳам тушмайман.

Уларнинг савдоси келишмади чоғи, бояги одам қўлини олиб атрофдаги итларга назар ташлай бошлади. Рост, Фани амаки ушлаб турган итнинг семизлигидан бадани тарсиллаб туришини кўриб, ҳавасим келиб кетди... Секин олдида бордим. Мендан уялган бўлибми, ноқулай аҳволга тушиб қолди...

— Фани амаки...

— Иним, кеннойингизнинг қўли енгил-да. Қара, бундай зотдор итга ким ҳам харидор бўлмасин. Мол асраганлар бунинг қадрига етади.

Шўхлигим тутиб:

— Амаки, вафодорниям бозорга олиб чиқибсиз-да? — дедим.

Шунда Фани амакининг қўлидан занжир тушиб, ит бозор оралаб кетиб қолди.

Турсун МАҲМУДАЛИЕВ

Ҳоҳ, ишонинг, ҳоҳ, ишонманг

Биз билмаган тилсимотлар

ёхуд қизалоқнинг қайта тирилиши

Бундан ўн йилча аввал содир бўлган бир воқеа ҳалигача мени таъсирлантиради. Тиббиётда клиник ўлим деган нарса бор. Лекин ўша воқеа қаҳрамони — қайта тирилган қизалоққа бунинг дахли йўқдай. Хуллас, воқеа шундай бўлганди.

Кузнинг салқин кунларидан бири эди. Пешинга яқин гузарда улфатлар билан чойхўрлик қилиб ўтиргандик. Ваҳимачи Ҳаким (қишлоқда уни шундай аташарди) югуриб келди:

— Шодиёрнинг қизини машина уриб кетибди. — Эй, нафасингни ел олсин, — деди Эрали.

— Нима қиламиз, борамизми? — тараддудланди Одил.

— Ҳозир Шодиёрникига дўхтирлар келди.

— Тирикми? — ниҳоят мен ҳам тилга кирдим.

— Ўлиб қолган-ов! — ваҳима қилди Ҳаким. — Кимдир нафас олмаяпти деганди.

Ҳаммамиз ташвишли қиёфада йўлга отландик. Менинг кўз олдимда Шодиёрнинг эндигина уч ёшга тўлган ёлғиз қизчаси. Бечора дўстимга қийин бўлибди. Ишқилиб, ўлиб қолмасин. Унга ёмон бўлади. Яратгандан шуни сўраб бораёяман.

Шодиёрни қўлида пичоқ билан шифокорларга ўшқириб турган ҳолида кўрдик.

— Биттаган қўлингни теккизсанг ўлдирарди. Менинг қизим ўлмаган. У ўлмайди, — дер эди йиғлаб...

Қизча қимир этмас, ҳатто нафас ҳам олмаятган, энг қизиги —

ҳеч қаерида қон доғи йўқ эди.

«Тез ёрдам» ходимлари Шодиёрни тушунди шекилли, қайтиб кетишди. Милиционерлар ҳайдовчи Ҳамро акани олиб кетган, негадир «Москвич» воқеа жойида қолдирилганди. Шодиёр гоҳ машинани тепар, гоҳ қизига ялинар, дув-дув кўзёш тўкарди. Хотини бечора йиғлайвериб беҳуш бўлиб қолибди. Уни уйга киргизиб «тез ёрдам»дан қолдирилган ҳамшира укол қиларди.

Кун пешиндан оққанда Шодиёр ҳам қайгудан чўкиб, оксоқолларнинг гапини олди. Қизини ювиб-тарашди. Тобутга ортиб кўчага олиб чиқмоқчи бўлиб туришганда уштакча нозири қаршилиқ қилди.

— Мумкин эмас...

Яна ғала-ғовур кўтарилди. Тоқати тоқ бўлган Шодиёр бақириб юборди:

— Қизим! Турақол, қизим!..

Шу пайт тобут устидаги мато қимирлади. Буни кўрган тобуткашлар ерга қўйиб узоклашди. Мўъжиза шу эдики, қизча турмоқчи бўлаётганди. 7-8 соатлик юрак тўхташи ёшгина қизалоқда содир бўлиши мумкинмикан? Ниҳоят, у чинқириб юборди:

— Дадажон! Ойижон!..

Одамлар ўзларига келиб тобутдан қизчани очиб олишганда унинг соппа-соғ эканлиги маълум бўлди. Бунга ҳар ким ҳар хил фикр билдирганди ўшанда. Ҳозир ўша қизалоқ б-синфнинг аълочиси. Мен ҳар сафар уни кўрганимда Яратганинг биз билмаган ажойиботлари кўплигига яна бир бор амин бўламан.

Беш нафар фарзандини оқ ювиб, оқ тараб вояга етказиб, энди ҳузурини кўраман деганда Шарофатга бирдан дард ёпишди. Хасталик зўр келиб, охири йиқитди. Турмуш ўртоғи Орифжоннинг бормаган шифокори, учрамаган табиби қолмади. Шарофатнинг касали кундан-кунга зўрайиб борарди. Кунларнинг бирида Орифжонга таниш шифокорлардан бири аччиқ ҳақиқатни дангал айтди-қўйди. «У ёқ-бу ёққа югуриб, беморни ҳам қийнайверманг, биродар. Хотинингизнинг жигари тамом бўлган, узокқа бормади. Энди тўрт-беш кунлик умрини бола-чақаси олдида ўтказсин».

Шарофат ҳам ўзининг паймонаси тўлаётганини сизди шекилли, турмуш ўртоғи, фарзандлари ва барча қариндош-уруғлари билан рози-ризолик қилди. Айниқса, бўй етиб қолган, ўзига икки томчи сувдек ўхшаш қизи Нафисани бағрига босар экан, кўзларида қатра-қатра ёш айланди.

— Мени кечир, қизим, — деди овози титраб. — Сени ўраб-чирмаб узата олмадим. Аммо ваъда бераман, албатта тўйингга келаман, мени кутгин.

Нафиса онасининг бу гапидан аввал хайрон бўлди, кейин саросимага тушди ва «Аяжон, бундай деманг, кўрқиб кетаялман» дея йиғлаб юборди. Орадан кўп вақт ўтмай, Шарофат қирқ икки ёшида бу ёруғ дунёни тарк этди.

Умр оқар дарё экан. Бир-бирини қувиб йиллар ўтди, фарзандлар камолга етди. Онани тупроққа қўйганларига ҳам роппа-роса беш йил бўлди. Ойладаги икки қизнинг кетма-кет бўйи етгач, харидори кўпая бошлади. Нафисани сўраб икки-уч ойдан буён қатнаётган совчиларга охири розилик берилди ва тўй кўни ҳам белгиланди. Тўйда пардоз-андозлардан қиз гулдек очилиб кетди.

Қарнай-сурнай наволари билан қувғўрлар қуриб келгач, тўйхона янада гавжумлашди. Келинчак янгалари ва дугоналари қуршовида никоҳ ўқилиши керак бўлган хонага кириб келганида очик деразадан битта чиройли капалак учиб кириб, келинчак атрофида парвона бўлди. Кейин унинг этагига қўнди. Никоҳ маросимида қатнашганларнинг барчаси капалакка ҳайрат билан боқишарди. Капалакни кўриб Нафисанинг қўлоғида раҳматли онасининг «Албатта тўйингга келаман» деган сўзи қайта-қайта жаранглар эди. Унинг кўзларидан дув-дув ёш оқди. Никоҳ ўқилиб, маросим тугагач, барча дуога қўл очиб, келин-куёвга бахт тилади.

Анорбой НОРҚУЛОВ

Шарқ яккакурашлари тобора ривожланмоқда

2004 йилда юртимизда Шарқ яккакурашлари ва жанг санъати маркази иш бошлаганди. Каратэ ва таэквондонинг бир нечта йўналишлари, кикбоксинг, универсал жанг, ушу, реал-айкидо, бир сўз билан айтганда, йигирмадан ортиқ яккакураш турини ўзида мужассам этган ушбу марказ Ватан келажиги учун соғлом ва жасур авлодни тарбиялашда, мусобақа ва ўқув-машғулоти йигинларини ташкил этишда федерацияларга яқиндан кўмак берапти.

Марказ спортчилари бу каби жараёнлардан ташқари, халқаро майдонда юрт шарафини ҳам муносиб ҳимоя қилишмоқда. Вакилларимиз 2006 йил Жанубий Кореяда ўтган Бутунжаҳон жанг санъатлари ўйинларида иштирок этиб, икки олтин, бир кумуш ва бронза медалларини қўлга киритишди.

Марказнинг бевосита ёрдами билан мамлакатимизда Ояма киокушин-кайкан-каратэ, реал-айкидо, жеткун-до, аянавий таэквондо, аянавий каратэ-до каби қатор миллий федерациялар ташкил топди. Икки йилки, марказ томонидан республикаимизда Шарқ яккакурашлари фестивали ташкил этилмоқда...

Яқинда яна бир қувончли воқеага гувоҳ бўлдик. Пойтахтимизда Шарқ яккакурашлари ва жанг санъати маркази учун янги замонавий бино қуриб, фойдаланишга топширилди. Бинонинг биринчи қаватида тренажёрлар билан ажойиб машғулоти зали мавжуд бўлса, иккинчи қават офисга мўлжалланган.

КИКБОКСИНГ: ЖАҲОН ЧЕМПИОНАТИ ОЛДИДАН

Шу кунларда Ўзбекистон кикбоксинг терма жамоаси навбатдаги жаҳон чемпионатида пухта ҳозирлик кўрмоқда. Яқинда «Ўзбекистон» спорт мажмуасида кикбоксинг бўйича ўсмирлар, ёшлар ва катталар ўртасида Ўзбекистон очик чемпионати ташкил этилди. Мусобақада мамлакатимиз спортчилари билан бирга Озарбайжон, Қозоғистон ва Қирғизистондан келган файтерлар (жангчилар) жанговар санъатларини кўриқдан ўтказишди.

Таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон кикбоксинг федерацияси томонидан мазкур спорт турини ривожлантириш йўлида қилинаётган ишларнинг самараси сифатида халқаро турнирлар, Осиё ва жаҳон чемпионатларида кўплаб муваффақиятлар қўлга киритилмоқда. Вилотларда эртаси порлоқ деб қаралаётган ёш истеъдодларимиз кўпчилигини ташкил этади.

Ўтган йили Греция мезбонлик қилган жаҳон чемпионатида ҳамюртларимиз Шавкат Азизов, Бахтиёр Норов олтин, Фуломиддин Саидхматов, Абубакр Бахромов, Муҳаммадали Тоштургунов кумуш, Улуғбек Умаров, Сардор Расулов, Зиёдулла Умталиев, Нодира Казакваннинг бронза медалларига эришишганининг ўзи фикримизни тасдиқлаши мумкин.

УНИВЕРСАЛ ЖАНГЧИЛАРИМИЗ БИРИНЧИ

Ўзбекистон кикбоксинг федерацияси президенти Сардор Тошхўжаев нафақат кикбоксинг, балки универсал жанг бўйича ҳам қитъадаги етакчи мутахассислардан саналади. Аниқроғи, Тошхўжаев Осиё универсал жанг федерациясини ҳам бошқариб, қитъада мазкур турни янада оммалаштиришга ҳиссасини қўшиб келмоқда. 2007 йил универсал жанг бўйича навбатдаги VIII жаҳон чемпионати илк бор Осиё қитъасига ташриф буюрди: 2-4 ноябр кунлари пойтахтимиздаги муҳташам «Универсал» спорт саройида нуфузли мусобақа юқори савияда ташкил этилди.

Дунёнинг 35 мамлакатидан келган 100 нафардан зиёд спортчилар орасида ҳамюртларимиз Алишер Абдуллаев, Бахтиёр Аҳмедов, Мурод Хонтўраев шохсупанинг энг юқорисидан жой олишди. Бир нечта спортчиларимиз совринли ўринларга сазовор бўлиб, терма жамоамизнинг норасмий равишда умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни олишини таъминлашди.

Шунингдек, мусобақа давомида пичоқ улоқтириш бўйича Осиё чемпионати ҳам ташкил этилди. Ҳар икки тур бўйича етакчи халқаро мутахассислар ўқув семинари ўтказишди.

Универсал жанг бўйича VIII жаҳон чемпионати Шарқ яккакурашлари ва жанг санъати маркази томонидан 2007 йилнинг «Энг яхши воқеаси» номинацияси ғолиби деб топилди.

ЭЪТИБОР: «МЕХРИБОНЛИК» УЙЛАРИДАГИ ЧЕМПИОНЛАР

Тошкент шаҳар ҳокимлиги ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия, шаҳар прокуратураси ҳамда Республика кикбоксинг федерацияси ташаббуси билан «Меҳрибонлик» уйлари тарбияланувчилари ўртасида ўтган кикбоксинг бўйича Ўзбекистон чемпионати қатор янги номларни кашф этди. Қорақалпоғистон Республикаси, вилотлар ҳамда Тошкент шаҳридан пойтахтимизга йиғилган 220 нафар ёш спортчилар ўз вази фаларида кучлиларни саралашди. Яқинда пойтахтдаги 22-«Меҳрибонлик» уйи спортчилари етакчилигини қўлга киритган бўлса, қорақалпоқ яккакурашчилари иккинчи, фарғоналик ёшлар эса учинчи ўринни банд этишди. Энг муҳими, ёшларни спортга жалб этиш, улар орасида соғлом турмуш тарзини камол топтиришда бу каби хайрли турнирларнинг аҳамияти бекиёсдир.

Аъло даражада ташкил этилган спорт анжумани юзлаб мунис кўнгилларга қувонч улашди.

«Профи бокс

Фарҳод Бакиров энди мураббий

Республикаимиз боксчилари жаҳон рингларида ўз сўзларини айтишмоқда.

Ҳаваскор боксда ҳам, профи-рингда ҳам галабаларимиз дилларни қувнатади.

Яқинда пойтахтимиздаги «Ўзбекистон» спорт мажмуасида профессионал бокс бўйича ажойиб жанглар ташкил этилди.

Ўзбекистон чемпиони унвони учун бир-биридан қизиқарли учрашувлар томошабинларга олам-олам завқ-шавқ улашди. Беларус, Россия, Озарбайжон мамлакатларидан келган чарм қўлқоп усталари билан ўтказилган баҳсларда вакилларимизнинг қўли баланд келгани қувончлидир.

«Олтин қўлқоп» профессионал бокс клуби аъзоси Баҳром Паязов беларуслик Сергей Афонинни, «Биллур» спорт клуби вакили Беҳзод Набиев россиялик Андрей Андриадисни, кеча қаҳрамони, ўша кунни профи-боксда ўзининг хайрлашув жангини ўтказган Фарҳод Бакиров

озар боксчиси Ханлар Азизовни мағлубиятга учратди.

Ҳамюртимиз Шерзод Мамажонов учрашувни Қозоғистон вакили Муҳиддин Абдиевга бой берган бўлса-да, мухлисларда яхши таассурот қолдирди.

Истеъдодли боксчиларимиз Равшан Худойназаров - Хуршид Бозоров жангида Равшаннинг қўли баланд келган бўлса, Дониёр Раҳматуллаев эса Мақсуд Жумаевдан очколар ҳисобида устун келди.

Биз профи боксда сўнгги жангини ўтказган Фарҳод Бакировнинг таассуротларини сўрадик.

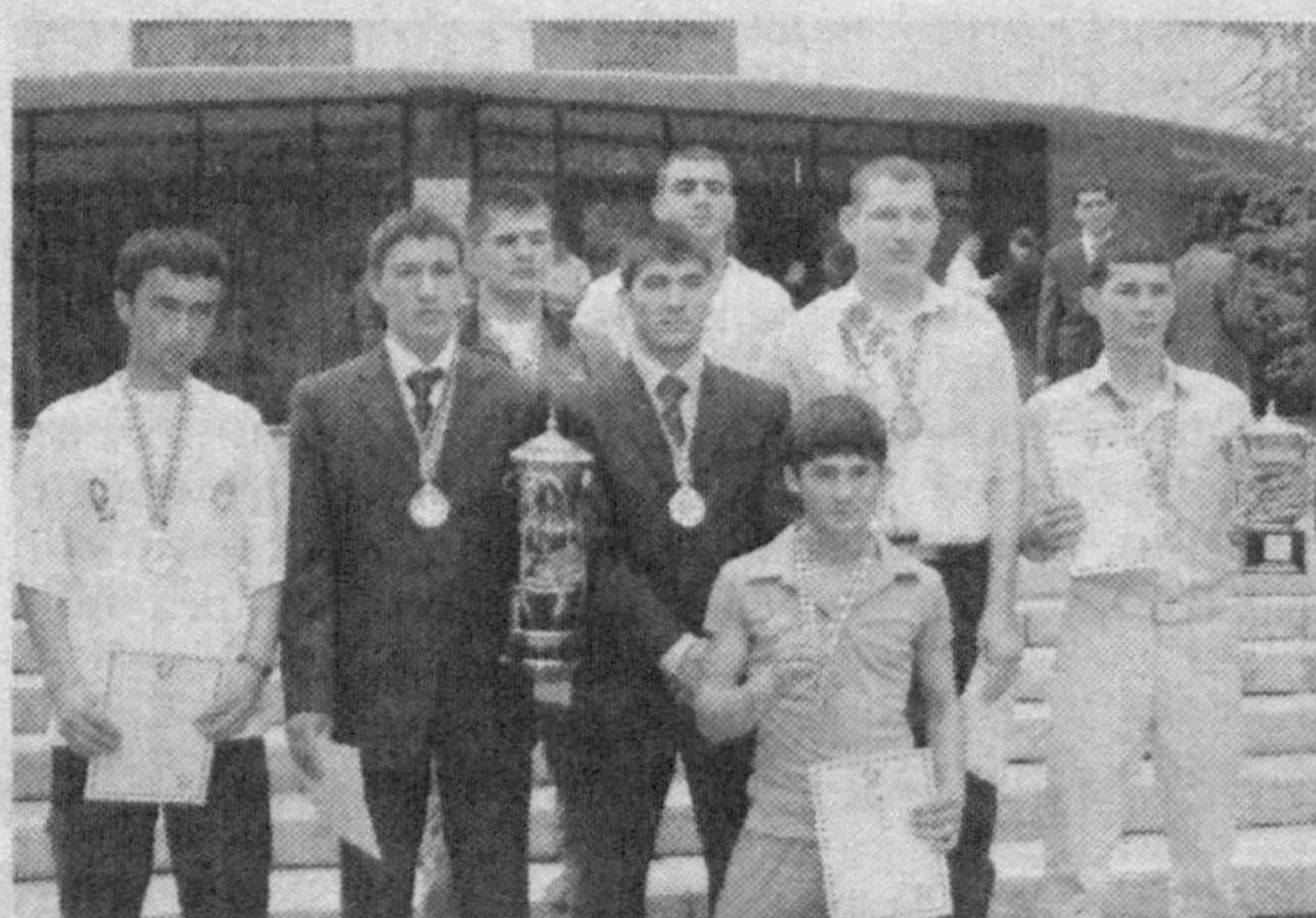
— Озарбайжонлик рақибим

ёш ва истеъдодли. У жанг олиб бориш услубимни ўргангани жангда билинди. Бироқ мен ҳам хайрлашув учрашувимга жиддий тайёргарлик кўрдим ва жанг якунида галаба қозонганимдан хурсандман. Энди яқинда иш бошлаган «Олтин қўлқоп» клубида ёш боксчиларга тажрибаларимни ўргатмоқчиман.

«Муай-тай

Таиланд пойтахти Бангкок шаҳрида спортнинг яккакураш турлари бўйича учинчи жаҳон ўйинлари бўлиб ўтди.

Саккиз иштирокчи - саккизта медал

Унда саккиз нафар муай-тайчидан иборат Ўзбекистон жамоаси муваффақиятли иштирок этди.

Жумладан, Мавлонбек Қаҳҳоров, Артур Қодирқулов, Жасур Мирзамухамедов, Фирдавсий Холмуродов, Убайдулло Каримов, Анвар Бойназаров, Азиз Назаров олтин, Юсуф Иброҳимов эса нуфузли мусобақанинг кумуш медалларига эришишди.

Музаффар спортчиларимиз ўтган кунни пойтахтимиздаги «Олимпия шон-шухрати музейи»да спорт мутасаддилари томонидан муносиб тақдирланди.

«Каратэ

Турнирлар олдида йиғин

Ўзбекистон каратэ терма жамоаси Чирчик Олимпия захиралари коллежида ўқув-машғулоти йиғинларини ўтказишди.

Хорватия очик чемпионатидан олдин ташкил этилган йиғинни мураббийлар Адҳам Юнусов ва Ҳусниддин Сапиев олиб боришди.

Шуни эслатиш жоизки, Ҳусниддин Сапиев мураббийлик қилиш билан бирга терма жамоанинг 55 кг вазн тоифасидаги кучли спортчиси ҳам саналади. Сапиев бизга ўқув-машғулоти йиғини ҳақида қуйидагиларни гапириб берди:

— Спортчиларимиз яқинда Германияда ўтган халқаро турнирда қатнашиб келишганди. Ўқув-машғулоти йиғини юқори савияда ташкил этилди ва бу қатор мусобақалар олдида спортчиларнинг маҳоратини оширишга ҳисса қўшиш тайин.

25-26 апрел кунлари Андижонда «Олтин водий» халқаро турнири ташкил этилади. Май ойида Хорватия очик чемпионати, июлда Италияда ўтадиган жаҳон кубоги, сўнгра Польшада жаҳон Универсиадасида қатнашишимиз режалаштирилган.

Бироқ энг асосий эътибор 13-16 ноябр кунлари Токиода ўтадиган катталар ўртасидаги жаҳон чемпионатида муваффақиятли қатнашишга қаратилган.

«Реал-айкидо

Пойтахтимизда реал-айкидо бўйича биринчи республика очик чемпионати ташкил этилди. Мусобақада Самарқанд, Фарғона, Қашқадарё, Сурхондарё, Андижон, Бухоро, Тошкент вилотлари ва пойтахт спортчилари ўз маҳоратларини кўриқдан ўтказишди.

Мукаммал ҳимоя санъати

Маълумки, реал-айкидо спорт турида рақиб ҳамласини моҳирона бартараф этиш, уни хавфсизлантириш усуллари ўргатилади. Шунингдек, қуроллардан муҳофаза қилиш санъати ҳам киши эътиборини тортгани аниқ.

Мусобақада Андижон, Қашқадарё, Тошкент шаҳри ва вилоти жамоалари муваффақиятли қатнашишди. Бундан ташқари, яккакурашларнинг қилич ва пичоқ билан ишлаш тури - «Чамбара» йўналишида ҳам баҳслар бўлиб ўтди.

Мусобақа ғолибларидан бири, қашқадарёлик Жамшид Мейлиев янги спорт тури ҳақида қуйидагиларни гапириб берди:

— Яккабоғ туманиданман. Реал-айкидо нафақат менинг, балки оиламизнинг севимли спорт турига айланди. Акаларим Анвар, Беҳзод, Зиёдулла, Ҳусанга эргашиб машғулотларга қизиқишим ортган. Ниятим спорт ютуқларига эришиш билан бирга, ҳуқуқни муҳофаза қилиш соҳасида ишлашдир. Бу мақсадим йўлида реал-айкидонинг ёрдами катта бўлади, деб ўйлайман.

Олимпия машъаласи Австралияда

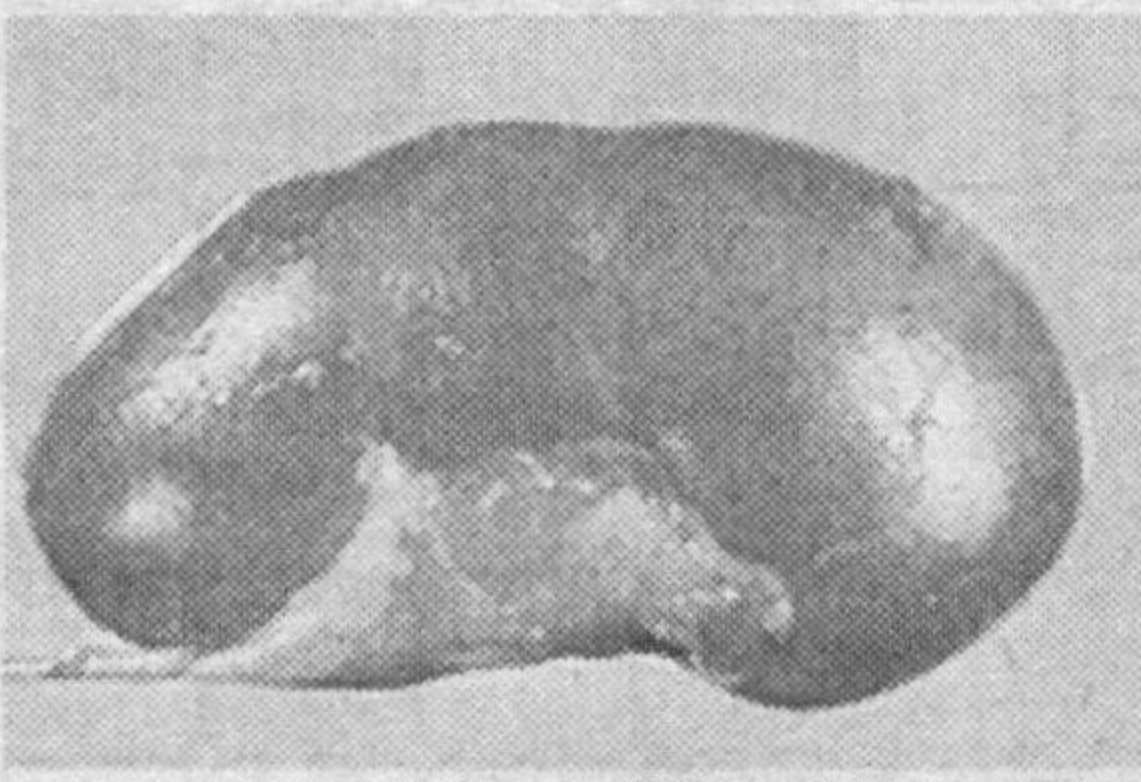
Ўтаётган ҳар бир кун бизни ёзда Хитой пойтахтида ўтказиладиган олимпиадага яқинлаштирмоқда. Шу кунларда эстафетачилар олимпия машъаласини беш қитъадан олиб ўтиб, охириги манзил — Пекин томон боришяпти.

Чоршанба куни эрталаб бортида машъала бўлган самолёт Австралия пойтахти Канберра яқинидаги ҳарбий базага келиб қўнди. Хитой ҳукумати аҳолининг нозилик намоишига чиқишдан хавотирланиб шундай йўл тутишга мажбур бўлди. Чунки Буюкбритания, Франция, АҚШда олимпия машъаласи олиб ўтилаётганда одамлар Хитойдаги тибетликларнинг ҳуқуқлари поймол этилаётганини рўқач қилиб, намоишга чиққан эди.

Хавфсизлик нуқтаи назаридан маршрут уч километрга қисқартирилди. Югурувчиларнинг машъалани бир-бирларига бериш жараёнида хитойлик ёрдамчилар қатнашади. Австралия олимпия қўмитаси раҳбари Жон Коутснинг гапига кўра, уларнинг вазифаси олов ўчиб қолмаслигини назорат қилиб боришдир.

Машъала 26 апрел куни Японияга олиб борилади.

Ирландиядаги йирик болалар касалхонаси врачлари операция пайтида томонларни адаштириб, мижозининг соғлом буйрагини олиб ташлашди. «Irish Independent» газетасининг ёзишича, шундан сўнг Крамлиндаги (Дублин) «Our Lady's Children's Hospital» врачлари хатосини тан олиб, боланинг оиласидан кечирим сўраган.

Мудҳиш хато

Исми ва ёши маълум қилинмаётган боланинг қонини энди мунтазам равишда гемодиализ аппарати ёрдамида тозалаб туришга тўғри келади. Донор топилса унга соғлом буйрак қўйилади. Аммо, Ирландия нефрология ассоциацияси вакили Марк Мерфининг гапига кўра, бола тўрт ёшга тўлсагина бундай операцияни ўтказиш мумкин.

Врачлар айбидан тонмаётган бўлса ҳам госпитал раҳбарияти ҳодисани батафсил ўрганиб, болага имкон қадар ёрдам қилишга ваъда беришган.

Рекорд даражадаги нарх

Нью-Йорк биржасида нефтнинг нархи рекорд даражага кўтарилди. Савдолар тўхтатилиши олдидан «қора олтин»нинг 1 баррели 119,37 АҚШ доллари баҳоланган. Бу олдинги рекорддан 2 долларга кўп демакдир. Лондон хомашё биржасида ҳам «Брент» типидagi нефтнинг нархи қимматлашган — 1 баррелига 116,57 доллар.

Таҳлилчиларнинг фикрича, нефт нархининг тўхтовсиз ортиб боришига халқаро бозорда доллар курсининг қадрсизланиши, шунингдек, ушбу хомашёга нисбатан талабнинг ортиши ва ниҳоят, захираларнинг камайиб бораётгани сабаб бўлмоқда. Бундан ташқари, нефт қазиб олиш билан шуғулланувчи «Royal Dutch Shell» компаниясининг нефт қазиб олиш ҳажмини кунига 169 минг баррелга камайтиришга қарор қилгани ҳам ўз таъсирини кўрсатди.

— Нефт экспорт қилувчи мамлакатлар ташкилоти (ОПЕК) «қора олтин» қазиб олиш ҳажмини пасайтирмоқчи эмас. Ташкилот аъзолари 2012 йилгача кунига 5 миллион баррелдан нефт қазиб олишни тўхтатмайди, — деди ОПЕК бош котиби Абдулла Салим ал-Бадрий.

Икки хил маълумот

Сешанба куни БМТ Хавфсизлик кенгаши йиғилишида БМТ бош котибининг гуманитар масалалар бўйича ёрдамчиси Жон Холмс 2003 йилдан бери Суданнинг Дарфур вилоятидаги тўқнашувларда 300 мингга яқин киши ҳалок бўлганини маълум қилди. Ўз навбатида Суданнинг БМТдаги элчиси Абдулмахмуд Абдулҳалим бу рақам ҳаддан зиёд бўрттирилганини билдириб, Хартумнинг расмий маълумотига кўра қурбонлар сони ўн мингдан ошмаслигини таъкидлади. Элчининг бу рақам қаердан олинганлиги ва ҳисоб-китоб нималарга асослангани ҳақидаги саволига эса Холмс жавоб бера олмади.

Халқаро экспертларнинг маълумотига қараган-

да, Судан ҳукумати билан Дарфурдаги араб бўлмаган аҳоли ўртасидаги тўқнашувлар оқибатида икки миллиондан зиёд киши уй-жойларини тарк этишга мажбур бўлган. Холмснинг гапига кўра айни пайтда Дарфурда қонунсизлик ҳукм суриб, инсон ҳуқуқлари тез-тез бузилмоқда. БМТнинг у ердаги 9 минг кишилик тинчликпарвар кучлари эса тартибсизликларга барҳам беришга қодир эмас. Вилоятга яна 17 мингта аскар киритилиши лозим.

Яхшиликка ёмонлик

Инсонийлик чегарасидан чиққанлар ҳар доим жазога мустаҳқикдир. Россиянинг Иркутск вилоятидаги Уст-Илим шахрида 16 ва 17 яшар икки қиз 67 ёшли пенсионер чолни ўлдирганида айбланиб, ҳибсга олинди. Шаҳар прокуратураси тергов қўмитасининг вакили Владимир Маркиннинг маълум қилишича, уларнинг иккаласи ҳам ижтимоий мослашув марказининг тарбияланувчиси бўлган.

Терговда аниқланишича, марказдан тез-тез қочиб кетиб турадиган қизлардан бири чол билан танишган. Пенсионернинг унга раҳми келиб, бир неча кунга уйдан бошпана берган, қорнини тўйдирган. Чолнинг тез орада пенсия олишидан хабар топган қиз дугонасини бошлаб келган ва биргаликда уни уриб, бўғиб ўлдиришган. Буни қарангки, қотилликдан сўнг уйнинг тити-питини чиқарган қизлар у ердан бор-йўғи 10 рубл майда пул ва қўл телефони топишган, холос.

Россия қонунчилигига кўра ушбу жинояти учун қизлар умрбод қамоқ жазосига ҳукм этилиши мумкин.

Костя Цзюнинг навбатдаги жанги

63,5 кг. вазн тоифасидаги профессионал боксчилар ўртасида собиқ жаҳон чемпиони Костя Цзю Голливуднинг машҳур актёри Жеки Чанга қарши рингга чиқади. Бу воқеа жорий йилнинг 22 августиди. Олимпиада ўйинлари пайти Пекинда бўлиб ўтиши режалаштирилмоқда.

Цзюнинг баёнотида кўра, у киноактёр билан дастлабки келишувга эришган ва ҳозир шартноманинг сўнгги бандлари муҳокама қилинмоқда. Шунингдек, боксчи бу жангга жиддий тайёргарлик кўрмоқчи. Чунки бу оддий шоу-учрашув бўлмайди.

— Ўзимни муштардан ҳимоя қиламан ва керагича жавоб қайтара оламан. Керак бўлса, Жекига профессионал боксдан сабоқ бераман. Бунинг учун у киноларидан бирида мен учун рол ажратса яхши бўларди, — деди Костя. — Рост, мени бу жанг учун тўланадиган гононар кўпроқ қизиқтиради.

Уруш аввало қалбни жароҳатлайди

Ироқ ва Афғонистондаги урушда қатнашган америкаликлар АҚШ ҳукуматининг ветеранлар ишлари бўйича департаментига қарши судга даъво аризаси беришди. Аризада ветеранлар ушбу муассасани собиқ ҳарбий хизматчилар орасида кенг тарқалётган ўз жонига қасд қилиш ҳолатларининг олдини ололмаётганлигига айблаган. Даъвода келтирилган маълумотга кўра, Ироқ ва Афғонистонда жанг қилганларнинг 20 фоизга яқини доимий равишда тушкунликдан жабр чекади. Шу боис 2006 йили 99 нафар собиқ аскар ўзини қатл қилган.

Бундан ташқари, собиқ ҳарбий хизматчилар вакилларининг фикрича, департамент ветеранларнинг руҳий соғлигини тиклаш ва ўз-ўзини ўлдиришларининг олдини олиш учун етарли миқдорда маблағ ажратмаяпти. Даъвогарлар суд мазкур муассасага юқоридаги мақсад учун ажратилган маблағ миқдорини ошириш мажбуриятини юклаши ва ҳатто ушбу йўналишда ташқи бошқарувчи лавозимини жорий этишга умид қилишяпти.

Айни пайтда ҳукумат вакилларининг айтишича, собиқ аскарларнинг руҳий касалликларига қарши курашиш департамент фаолиятининг устувор йўналиши ҳисобланиши боис 2008 йили бунинг учун 3,8 млрд. доллар сарфланиши режалаштирилган. Бундан ташқари, охириги икки ярим йил мобайнида собиқ ҳарбийларга хизмат кўрсатувчи 153 та тиббиёт марказига қўшимча 3700 та психиатр ишга олинган ва ҳозир уларнинг сони деярли 17 мингтага етган.

Прогнозинг нотўғрими, жавоб берасан...

Киргизистон Фавқуллода вазиятлар вазирлиги об-ҳаво ҳақида нотўғри маълумот таркатган оммавий ахборот воситаларига нисбатан маъмурий чора кўриш тарафдори. Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексни шундай қўшимча билан тўлдиришни назарда тутувчи қонун лойиҳаси кўриб чиқиш учун парламентга киритилди.

Вазир ўринбосари Туратбек Жуншуналиевнинг гапига кўра, ОАВда кўпинча ишончлилиги кафолатланмаган манбалардан олинган метеопрогноزلар берилади. Бу салбий оқибатларни келтириб чиқаради. Мамлакатда эса расмий равишда метеопрогноزلарни тарқатиш ваколати берилган ягона манба ФВВ ҳузуридаги Гидрометеорология бош бошқармаси («Киргизгидромет») ҳисобланади. Шунингдек, Т.Жуншуналиев «Киргизгидромет» аҳолига аниқ маълумот бериши мумкинлигини, бунинг учун эса метеостанцияларни янги ўсқуналар билан жиҳозлашга 50 млн. доллар зарурлигини таъкидлади.

Бу ҳақда хабар таркатган «Central Asian news» ва «24.kg» агентликлари журналистлар учун айнан қандай жазо назарда тутилганини маълум қилмаган.

Битта чиптанинг баҳоси

Машҳур «Титаник» кема-сининг 1912 йили Атлантика океанида айсберг билан тўқнашиб, чўкиб кетиши жаҳон денгизчилиги тарихидаги энг мудҳиш ҳалокатлардан саналади. Яқинда бўлиб ўтган кимосиди савдосида «Титаник» йўловчиларидан бири, Лилан Гертруд Асплундга тегишли чипта америкалик коллекционерга 66 минг долларга сотилди. 2006 йили 99 ёшида вафот этган Асплунд беш яшарлигида ота-онаси ва тўрт акаси билан саёҳатга чиққан ҳамда ҳалокат туфайли отаси ва уч акасидан айрилган эди.

Асплунднинг вафотидан сўнг дунёда мазкур ҳалокат ҳақида ўз кўрган-билганларига асосланиб ҳикоя қилиб бериши мумкин бўлган бирон киши қолмади. «Титаник»нинг ҳозир ҳаёт бўлган икки йўловчиси — Буюкбритания фуқаролари эса уша пайти чакалоқ бўлишган.

Аукционга чиптадан ташқари кампирнинг бошқа шахсий буюмлари ҳам қўйилган эди. Жумладан, унга тегишли бўлган соатни швед коллекционери 62 минг долларга сотиб олган. Айтишларича, соат ҳалокат содир бўлган куни тўхтаб қолган.

Интернет хабарлари асосида Х.НИШОНОВ тайёрлади

Тошкент Давлат Аграр дорилфунини томонидан 1992 йил 5 мартда Исмаилов Бахтияр Амангельдиевич номига берилган ЦВ №772660 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар касаба уюшмалари ташкилотлари бирлашмаси Кенгаши ва тармоқ касаба уюшма шаҳар ташкилотлари шаҳар Кенгаши аъзоси, Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши депутати, «Оникс» ОАЖ бошқаруви раиси

Тоҳир АШУРОВнинг вафоти муносабати билан унинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ishonch	Бош муҳаррир Абдуҳолиқ АБДУРАЗЗОҚОВ	Бизга кўнгиروق қилинг: Котибият: 256-52-78 Хатлар бўлими: 256-85-43	Бизнинг манзил: 100165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй, Нашр кўрсаткичи: 133; 134	Газета ҳафтанинг сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади. Муаллифлар фикри таҳририят нуктаи назаридан фарқланиши мумкин. Нашримиздан кўчириб босилганда «Ishonch»дан олинганлиги кўрсатилиши шарт. Тикорат аҳамиятига молик материаллар П белгиси остида чоп этилади.	Навбатчи котиб - Ж.Шарофбоев Навбатчи - Д.Раҳмонова Мусаҳҳих - Н.Юлдошев Саҳифаловчи-дизайнер: Ҳ.Абдуҷалилов Буюртма Г— 314 Тиражи: 18160 Босишга топшириш вақти - 21.00 Топширилди - 21.00 Сотувда эркин нархда
	МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси	Таҳрир хайъати: Алла Долженкова, Анвар Юнусов, Довуд Мадиев (Бош муҳаррир ўринбосари), Жаҳонгир Шарофбоев (масъул котиб), Маъмура Адилова, Мирзоҳид Содиқов, Нормамат Аллаёров, Носирхон Акбаров, Ойсулув Нафасова, Пириқул Қодиров, Соғиндиқ Ниетуллаев, Шамси Эсонбоев	Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0116-рақам билан руйхатга олинган. IBM компютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-3. Ҳажми 4 босма табоқ.		